

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/210245>

Please be advised that this information was generated on 2021-02-27 and may be subject to change.

De visie van leraren, ouders en leerlingen op de kwaliteit van het onderwijs

*Onderzoek naar kwaliteitsaspecten van het
onderwijs onder leraren, ouders en leerlingen*

Frederik Smit | Menno Wester | Olof Craenen | Kim Schut

AVOND VAN HET
ONDERWIJS

DE VISIE VAN LERAREN, OUDERS EN LEERLINGEN OP DE
KWALITEIT VAN HET ONDERWIJS

De visie van leraren, ouders en leerlingen op de kwaliteit van het onderwijs

Onderzoek naar kwaliteitsaspecten van het onderwijs onder leraren, ouders en leerlingen

Frederik Smit
Menno Wester
Olof Craenen
Kim Schut

ITS, Radboud Universiteit Nijmegen

Projectnummer: 34000983
Opdrachtgever: NTR/Ruud de Moor Centrum

© 2011 ITS, Radboud Universiteit Nijmegen / OIG, Utrecht

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1	Samenvatting en conclusies	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Aanleiding, onderzoeksvraag, -opzet en -uitvoering	1
1.3	Resultaten	2
1.4	Conclusies	6
2	Achtergronden	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Leraren	9
2.3	Ouders	10
2.4	Leerlingen	11
2.5	Probleemstelling	12
3	Onderzoeksopzet	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Aanleiding en doel van het onderzoek	15
3.3	Onderzoeksopzet en -uitvoering	15
3.4	Opbouw van het rapport	21
4	Rol sociale en nieuwe media in het onderwijs	23
4.1	Inleiding	23
4.2	Gewenst en feitelijk gebruik sociale media in lessen	23
4.3	Gebruik nieuwe media en effecten kwaliteit onderwijs	27
4.4	Gebruik nieuwe media, vaardigheden van leraren en leeropbrengsten	30
4.5	Samenvattend	33
5	Contacten ouders - school	35
5.1	Inleiding	35
5.2	Belang van contact tussen ouders - school en rol leraar als opvoeder	35
5.3	Belang contact ouders - school en de bewegingsvrijheid van leerlingen	37
5.4	Intensiteit van de contacten tussen ouders - school	40
5.5	Openheid school, overleg over ouderbetrokkenheid en informatie-overdracht	43
5.6	Wijze waarop ouders ongenoegen uiten over gang van zaken op school	46
5.7	Omgang met klachten van ouders over het onderwijs	47
5.8	Samenvattend	48

6	Omgang leraren met individuele leerlingen	51
6.1	Inleiding	51
6.2	Aanpak leraren op functioneren van leerlingen	51
6.3	Samenvattend	57
7	Oordeel over kwaliteit onderwijs	59
7.1	Inleiding	59
7.2	Oordeel kwaliteit onderwijs	59
7.3	Oordeel kwaliteit basisonderwijs	61
7.4	Oordeel kwaliteit voortgezet onderwijs	62
7.5	Oordeel kwaliteit middelbaar beroepsonderwijs	64
7.6	Samenvattend	66
	Literatuur	67

Voorwoord

De NTR en het Ruud de Moor Centrum hebben het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Onderwijs Innovatie Groep (OIG) opdracht verleend om bij leraren, ouders en leerlingen de ervaren kwaliteit van het onderwijs te inventariseren.

Voorliggend rapport is het resultaat hiervan. Bij 2.072 leraren en 2.372 ouders in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs en 740 leerlingen/studenten in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs is informatie verzameld over hun visie op het functioneren van sociale en nieuwe media in het onderwijs, de contacten tussen ouders en school, de omgang van de leraar met individuele leerlingen. Hierdoor is een beeld verkregen van het functioneren van de kwaliteit van het onderwijs zoals leraren, ouders en leerlingen dit percipiëren.

Het onderhavige onderzoek is uitgevoerd door dr. Frederik Smit en drs. Menno Wester van het ITS, drs. Olof Craenen en drs. Kim Schut van OIG. Het onderzoek is bij het ITS intern begeleid door drs. Jos van Kuijk en drs. Nico van Kessel. Prof. dr. Rob Martens en drs. Simon Telderman waren meelezers bij OIG.

Het onderzoek is op zeer constructieve wijze begeleid door Jeanny Duijf en Eef Cuijpers van de NTR, respectievelijk eindredacteur en redacteur van het tv-programma de Avond van het Onderwijs.

Het onderzoeksteam wil hen allen danken voor hun bijdrage aan de totstandkoming van het rapport.

Op deze plaats willen we ook de duizenden informanten bedanken voor hun medewerking en openhartigheid. Zonder hen was de uitvoering van het onderzoek niet mogelijk geweest.

Het onderzoek is gefinancierd door het Ruud de Moor Centrum en de NTR.

ITS, Radboud Universiteit Nijmegen
Nijmegen, oktober 2011

dr. J.W. Winkels
directeur

1 Samenvatting en conclusies

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten samengevat. We beginnen met de aanleiding, onderzoeksvraag, -opzet en -uitvoering (paragraaf 1.2). In paragraaf 1.3 vatten we de resultaten samen. In paragraaf 1.4 worden enkele conclusies getrokken.

1.2 Aanleiding, onderzoeksvraag, -opzet en -uitvoering

Op verzoek van de NTR en het Ruud de Moor Centrum heeft het ITS en OIG een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van het onderwijs voor tv uitzending De Avond van het Onderwijs op 3 oktober 2011. Het onderzoek was gericht op de rol van sociale en nieuwe media in het onderwijs, essentiële onderdelen van communicatie tussen leraren, ouders en leerlingen en de (gewenste) omgang van de leraar met individuele leerlingen¹.

Het onderzoek startte begin juni 2011 en is eind september 2011 afgesloten.

De onderzoeksopzet omvatte een schriftelijke enquête onder leraren en ouders (po, vo, mbo) en leerlingen (vo, mbo) over kwaliteitsaspecten van het onderwijs. In totaal werden 5.184 personen ondervraagd.

1 We gebruiken in dit rapport de term leerlingen voor leerlingen in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

1.3 Resultaten

Per onderzoeksvraag worden de belangrijkste uitkomsten weergegeven.

Onderzoeksvraag 1: Wat is de rol van sociale en nieuwe media in het onderwijs?

Een ruime meerderheid van de leraren, ouders en leerlingen vindt het (bijna) nooit wenselijk om sociale media als Twitter, LinkedIn, Hyves en Facebook in te zetten tijdens de les. Twitter wordt het vaakst (15%) door de leraren genoemd als sociaal medium dat soms gebruikt zou kunnen worden tijdens de les. De overgrote meerderheid van de leraren gebruikt geen sociale media in lessituaties. Rond een tiende van de leerlingen zegt sociale media (bijna) altijd te gebruiken in lessituaties.

Meer dan de helft van de leraren staat positief tegenover de inzet van nieuwe media, zoals de computer en internet in de les. De helft van de leraren gebruikt (bijna) altijd computers in de les. Het gebruik van mobieltjes wijst tweederde van de leraren van de hand. Iets meer dan een tiende van de leraren is voorstander.

Onderzoeksvraag 2: Wat is de visie op gebruik van sociale en nieuwe media in het onderwijs?

Als het gaat om het effect van het leren met de computer, dan zijn de meningen verdeeld onder de leraren; ruim een kwart vindt dat leren met de computer niet meer oplevert dan leren met boeken en ruim een kwart vindt van wel. Rond de helft van de leraren stelt dat klassikaal lesgeven belangrijker blijft dan zelfstandig werken met de computer. Volgens rond de helft van de leraren en ouders wordt de kwaliteit van het onderwijs verhoogd door de inzet van nieuwe media.

Meer leraren in het po vinden dat de inzet van nieuwe media bijdraagt aan de kwaliteit van de les dan in het vo en in het mbo².

Als het gaat om het gebruik van mobieltjes zijn leraren in het po daarentegen negatiever dan de leraren in het vo en in het mbo. Ruim driekwart van de leraren in het po vindt dit een slecht idee, tegen bijna tweederde van de leraren in het vo en een ruime meerderheid van de leraren in het mbo.

Bijna tweevijfde van de leerlingen vindt dat leraren niet goed overweg kunnen met nieuwe media tijdens de lessen. Ruim tweederde van de leraren geeft aan dat zij juist

2 We gebruiken in het rapport de termen po voor het primair onderwijs, vo voor het voortgezet onderwijs en mbo voor het middelbaar beroepsonderwijs.

wel vaardig zijn om nieuwe media te gebruiken in de les. Dit is in lijn met eerder onderzoek naar de inzet van internet, het digitale schoolbord en sociale media in de les: leraren zijn van mening dat zij over de benodigde vaardigheden beschikken om optimaal gebruik te maken van de moderne snuffjes, maar zij blijken in de praktijk slechts een klein deel van de beschikbare mogelijkheden te gebruiken (Schut & Craenen, 2010). Mogelijk komt het onjuist inschatten van de eigen professionaliteit van leraren door hun geïsoleerde professionele positie binnen de schoolorganisatie: de gesloten deur van het klaslokaal laat relatief minder ruimte voor dialoog en zelfreflectie (McDaniel, 2009; Martens & Hooijer, 2011). Leraren zien zelf ook andere oorzaken: men heeft slechts een paar computers in de klas, geen tijd voor bijscholing; geen lesmateriaal beschikbaar om te gebruiken (Wester & Smeets, 2011).

Onderzoeksvraag 3: Hoe verlopen de contacten tussen ouders en school?

Meer dan de helft van de leerlingen vindt het belangrijk dat hun ouders worden betrokken bij hun vorderingen en bijna de helft van de leerlingen vindt het belangrijk dat hun ouders wel eens op school komen. Een ruime meerderheid van de leraren vindt dat ouders hun kinderen goed opvoeden en de helft van de leraren vindt dat ouders voldoende tijd maken voor de school (en een kwart vindt dat niet). Volgens leraren zijn ouders altijd welkom op school. Ouders geven aan het belangrijk te vinden om op de hoogte te zijn van wat er gebeurt op school. In het basisonderwijs zijn de contacten tussen ouders en school intensiever dan in het voortgezet onderwijs.

Ouders stellen zich aan de ene kant als klanten op, maar wensen ook een ‘partnerschapsrelatie’ met als ingrediënten: gedeelde verantwoordelijkheid en sociale controle om aan de behoeften van hun kinderen te kunnen voldoen. De helft van de ouders vindt dat leraren de leerlingen ook moet opvoeden en een vijfde is het daarmee oneens. Van de leerlingen is een kwart hier een voorstander van en de helft is tegen.

Iets minder dan de helft van de leraren en ouders pleiten er voor dat de school een ruimte moet hebben waar de ouders en de leraren elkaar kunnen ontmoeten om in een informele sfeer met leraren van gedachten te wisselen zonder de ‘professionele afstand’ van een tienminutengesprek³. Leerlingen zijn over het algemeen een stuk minder enthousiast dan de ouders om de ‘eigen’ schoolwereld open te stellen voor hun ouders. Scholen staan voor de opgave om aan de ene kant oog te hebben voor de context van de leerlingen (de thuissituatie) en om tegelijk het vertrouwen van die

3 Door het opzetten van een ‘ouderkamer’ kan een school de drempel voor ouders verlagen, het contact met ouders intensiveren en de communicatie verbeteren. Een bijkomend voordeel is dat ouders in een ouderkamer ook met elkaar in contact kunnen komen. Ouderkamers kunnen fungeren als ontmoetingspunt, voor ouders onderling, voor ouders, leraren en voor de hele buurt.

leerlingen niet te schenden. Bedachtzaamheid is hier het sleutelwoord (vgl. Smit, 1991; Dillen, 2006).

Een huisbezoek afleggen biedt leraren mogelijkheden dieper inzicht te krijgen in de thuis- en opvoedingssituatie van het kind. Slechts een zeer klein deel van de leraren legt huisbezoeken af. De leraren die wel huisbezoeken afleggen, laten daarmee zien dat zij het belangrijk vinden om ouders binnen hun vertrouwde setting te ontmoeten (en daarbinnen te communiceren). Schoolteams geven hiermee ook het signaal af dat men ouders serieus neemt en de relatie tussen ouders en school van belang vindt. Huisbezoeken kunnen een gunstig alternatief zijn voor ouders die – alle toenaderingspogingen ten spijt – de weg naar de school niet vinden.

Beduidend meer leraren in het po vinden huisbezoek nodig dan in het vo en mbo. Meer dan driekwart van de leerlingen in het vo en mbo vindt het echter niet prettig als leraren bij hen thuis komen. Circa een derde van de leerlingen is van mening dat zij zelf wel kunnen bepalen hoe zij leven en niet hun ouders.

Uit het onderzoek blijkt dat de helft van de ouders graag ziet dat de wijze waarop zij hun kinderen opvoeden en de opvoedingswaarden die zij hebben een vervolg krijgen op school (een vijfde van de ouders vindt het niet nodig). Ruim tweevijfde van de ouders heeft wel eens contact met de school opgenomen, omdat men het oneens was met de onderwijskundige gang van zaken. Ruim een kwart van de ouders geeft aan dat zij wel eens contact met de school heeft gezocht, omdat zij het oneens waren over opvoedkundige kwesties. Het is verontrustend dat bijna een kwart van de ouders er wel eens over heeft gedacht hun kind van school te halen. Dit kan betekenen dat de wensen en verwachtingen van ouders en school soms behoorlijk van elkaar verschillen en ouders zich mogelijk niet serieus genomen voelen.

Opmerkelijk is verder dat 6 procent van de ouders nooit de school bezoekt om over de vorderingen van hun kinderen te praten.

Onderzoeksvraag 4: Hoe is de omgang van de leraar met individuele leerlingen?

Een ruime meerderheid van de leerlingen vindt dat zij voldoende aandacht krijgen van de leraar. Ouders zijn minder vaak dan leerlingen van mening dat leerlingen de aandacht krijgen die ze nodig hebben: 40 procent van de ouders vindt dat leraren de leerlingen voldoende aandacht geven.

Bijna alle leraren vinden dat zij prima orde kunnen houden in de klas. Dit contrasteert met het beeld dat bij ouders leeft: 16 procent van de ouders in het po, een derde van de ouders in het vo en bijna de helft van de ouders in het mbo stelt dat leraren de klas niet de baas kunnen. Meer dan een derde van de leerlingen stelt dat leraren moeite

hebben met orde houden. De helft hiervan ziet als mogelijke oorzaak van de ordeproblemen dat veel medeleerlingen individuele hulp nodig hebben.

Ruim de helft van de leraren is van mening dat zij niet voldoende aandacht kunnen geven aan elk kind apart. Met name binnen het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs vinden veel leraren dat zij niet goed genoeg zijn opgeleid om probleemleerlingen te begeleiden. Dit verklaart wellicht waarom tweederde van de leraren vindt dat er een orthopedagoog en/of psycholoog binnen de school aanwezig hoort te zijn. Bijna de helft van de ouders in het vo en 60 procent van de ouders in het vo, en 68 procent van de ouders in mbo is hier voorstander van.

Een ruime meerderheid van de leerlingen is van mening voldoende aandacht te krijgen van de leraar. De helft van de leerlingen vindt dat medeleerlingen met problemen goed worden geholpen. Ouders zijn minder vaak dan leerlingen van mening dat leerlingen de aandacht krijgen die ze nodig hebben.

Meer dan de helft van de leraren vindt dan men in het onderwijs is doorgeslagen met leerlingen de maat nemen met testen en toetsen.

Onderzoeksvraag 5: Hoe is het oordeel over de kwaliteit van het onderwijs?

Een ruime meerderheid van de *leraren* beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs gemiddeld met 7,0, hulp aan individuele leerlingen gemiddeld met 7,0 en contacten tussen ouders en de school 7,1. De inzet van nieuwe media in de les wordt door leraren uit alle onderwijssectoren gemiddeld het laagste beoordeeld (gemiddeld 5,7). De leraren uit het middelbaar beroepsonderwijs geven gemiddeld de laagste scores en de leraren in het basisonderwijs de hoogste.

Een ruime meerderheid van de *ouders* en *leerlingen* beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs voldoende tot goed. Gemiddeld beoordelen de ouders de kwaliteit met een 7,1 en de leerlingen met 6,9. Dit beeld komt overeen met het rapportcijfers dat de Nederlandse bevolking geeft aan leraren. Sinds 1999 zijn de waarderingscijfers gedaald, dit komt, omdat het aanzien van het beroep van leraar is verminderd, mede doordat veel ouders tegenwoordig hoger opgeleid zijn dan de leraren (Vrieze & Van Kuijk, 2011). Het hoogst scoort de omgang met leerlingen en het laagst de omgang met nieuwe media.

1.4 Conclusies

1. Een ruime meerderheid van leraren, ouders en leerlingen ziet geen toegevoegde waarde in het gebruik van sociale media (Twitter, LinkedIn, Hyves en Facebook) tijdens de lessen. De rol van sociale media is nu nog marginaal in het onderwijs. Toch ziet meer dan een tiende van de leraren, ouders en leerlingen perspectieven om de sociale media een plaats te geven binnen het onderwijsaanbod. Er is een wereld te winnen.
2. De helft van de leraren en ouders staat positief tegenover het gebruik van nieuwe media, zoals computers en internet, omdat de kwaliteit van het onderwijs er door wordt vergroot. Leerlingen zijn er niet van overtuigd dat alle leraren vaardig genoeg zijn om de nieuwe media tijdens de lessen in te zetten.
3. Een derde van de leerlingen en meer dan een tiende van de leraren vindt het van belang om bij kennisverwerving mobieltjes een functie te geven. De meerderheid van leraren, ouders en leerlingen is er op tegen om mobieltjes in te zetten tijdens de lessen. Het merendeel van de ouders en leerlingen is van mening dat de traditionele manier van kennisoverdracht in het onderwijs nog steeds belangrijker is dan het leren van vaardigheden om zelf via sociale en nieuwe media kennis te verwerven.
4. Ouders zien de school als een verlengstuk van thuis: de helft van de ouders vindt dat leraren de leerlingen ook moet opvoeden. Maar ouders vertrouwen hun kind niet zo maar toe aan de school, zoals dat decennia terug gebeurde. Op de meeste scholen in het primair onderwijs zijn er intensieve contacten tussen ouders en school. Maar de afstand van ouders tot middelbaar en beroepsonderwijs is onverminderd groot.
5. Leraren communiceren niet altijd op een professionele met ouders over de vorming en opleiding van de leerlingen. Zowel ouders en leraren ervaren barrières in hun contacten. Men wil gemakkelijker met elkaar kunnen overleggen. Er is behoefte aan een diversiteit aan contactvormen. Iets minder dan de helft van de leraren en ouders wenst daarom een aparte ruimte in de school om elkaar informeel te kunnen spreken.
6. Leerlingen zijn minder enthousiast dan ouders en leraren om de ouders toe te laten binnen hun 'eigen' schoolwereld en meer dan driekwart van de leerlingen in het vo en mbo vindt het niet prettig als leraren bij hen thuis komen.

7. Ouders verwachten een gelijkwaardiger en volwassener samenwerking met de leraren. Ouders willen veel meer als bondgenoten en als *'partners in education'* met de leraren communiceren in plaats van dat men een 'professionele' afstand tot ouders bewaart (vgl. Smit, 2011).
8. Leraren zijn in hun opleiding niet altijd toegerust om 'probleemleerlingen' te helpen. Ruim de helft van de leraren heeft het idee niet voldoende aandacht te kunnen schenken aan individuele kinderen, omdat de aandacht die gaat naar 'probleemkinderen' ten koste gaat van de 'doorsnee' leerlingen. Een meerderheid van de leraren en de ouders heeft behoefte aan een psycholoog en/of een pedagoog binnen de school.
9. Bijna alle leraren vinden dat ze orde kunnen houden in de klas. Volgens meer dan een derde van de leerlingen en een derde van de ouders in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs is de leraar niet de baas in de klas.
10. Bijna de helft van de ouders heeft de school weleens aangesproken uit onvrede over het onderwijs. Ruim een kwart deed hetzelfde vanwege onvrede over de opvoedkundige gang van zaken. En bijna een kwart van de ouders heeft wel eens overwogen hun kind van school te halen.
11. Een ruime meerderheid van de leraren, ouders en leerlingen is positief over de kwaliteit van het onderwijs.

2 Achtergronden

2.1 Inleiding

De NTR zendt op 3 oktober in het kader van de Nationale week van het Onderwijs (3 - 7 oktober 2011) een thema-avond over de kwaliteit van het onderwijs in Nederland.

In het beleid wordt *onderwijskwaliteit* eerst en vooral gemeten aan de prestaties op het gebied van taal, rekenen/wiskunde – de basisvaardigheden -, en aan de positie die Nederland daarmee inneemt in de internationale rangorde (Turkenburg, 2011). De kwaliteit van het Nederlandse basis- en voortgezet onderwijs daalt volgens critici al jaren, ook ten opzichte van andere landen. Nederland staat op geen enkel terrein meer in de top tien. Vooral het niveau van lezen, wiskunde en natuurwetenschappen blijft achter. Bij wiskunde in het voortgezet onderwijs is de achteruitgang volgens het Centraal Planbureau (CPB) het grootst (Centraal Planbureau, 2011).

Volgens het CPB moeten om het tij te keren, bestaande middelen effectiever worden ingezet en is de kwaliteit van docenten cruciaal. Docenten zouden volgens het CPB beter geschoold moeten worden. Ook een uitbreiding van het aantal lessen leidt tot betere onderwijsprestaties.

2.2 Leraren

Leraren zijn enerzijds werknemers en gebonden aan de missie van de school en de instructies van hun werkgever. Anderzijds zijn leraren vakinhoudelijk deskundigen, bepalen het tempo in de groepen, maken resultaatgerichte afspraken met ouders en beslissen welke leerlingen overgaan naar de volgende klas en verantwoorden dit aan de ouders. Leraren zijn veelal intrinsiek gemotiveerd en willen hun leerlingen helpen ontwikkelen (Choi & Tang, 2009). Welke (minimale) bekwaamheidseisen gelden voor leraren als specialisten in het aansturen van het leren van leerlingen (Van Kuijk, Van Gennip & Vrieze, 2009; Van Gennip, 2009)?

- Een goede leraar is *interpersoonlijk competent*. Hij kan op een professionele manier met leerlingen omgaan;
- Een goede leraar is *pedagogisch competent*. Hij kan de leerlingen in een veilige werkomgeving houvast en structuur bieden om zich sociaal-emotioneel en moreel te kunnen ontwikkelen;

- Een goede leraar is *vakinhoudelijk en didactisch competent*. Hij kan de leerlingen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die iedereen nodig heeft in de hedendaagse samenleving;
- Een goede leraar is *organisatorisch competent*. Hij kan zorgen voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer in zijn groep of klas;
- Een goede leraar is *competent in het samenwerken met collega's*. Hij kan een professionele bijdrage leveren aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat op de school, aan een goede onderlinge samenwerking en aan een goede schoolorganisatie;
- Een goede leraar is *competent in het samenwerken met de omgeving van de school*. Hij kan op een professionele manier communiceren met ouders en andere betrokkenen bij de vorming en opleiding van zijn leerlingen;
- Een goede leraar is *competent in reflectie en ontwikkeling*. Hij kan op een professionele manier over zijn bekwaamheid en beroepsopvattingen nadenken. Hij kan zijn professionaliteit ontwikkelen en bij de tijd houden.

Het gaat hier om basisvaardigheden. Dus vaardigheden die er moeten zijn na de opleiding. Bovendien zijn ze vertrekpunt voor verdere professionalisering. De professionalisering van docenten is een belangrijke randvoorwaarde voor succesvolle onderwijsverbetering en past binnen een lerende organisatie (Fullan & Levin, 2009). Scholen kunnen daarnaast de bekwaamheidseisen verder aanpassen aan het eigen beleid en de eigen visie.

2.3 Ouders

Ouders kunnen in verschillende hoedanigheden een rol spelen op school: als medevormgevers, constituenten, van het onderwijs (stichters van scholen, bestuurders, leden van inspraakorganen) en als afnemers van het onderwijs (kritische consumenten, rechthebbende cliënten) die eisen kunnen stellen aan de producten van scholen. De positie van ouders is de afgelopen jaren versterkt door de introductie van de schoolgids, het klachtrecht, aanpassing van de medezeggenschapsregelingen, rechten op opvang (Sperling e.a. 2009; Laemers, 2011).

In het overheidsbeleid is een toenemende aandacht voor ouders als *'educatieve partners'* van leraren. Partnerschap is op te vatten als een proces waarin de betrokkenen elkaar wederzijds ondersteunen en waarin ze proberen de eigen bijdrages zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doelstellingen: leerprestaties en welbevinden van de leerlingen optimaliseren, leerlingen (en soms ook ouders) beter toerusten met het oog op de schoolloopbaan van de leerlingen, het optimaliseren van de school als organisatie als deel van de buurt en meebeslissen over het beleid van de school

(Smit, Van der Wolf & Slegers, 2001; Smit, 2011). Ouderbetrokkenheid vindt met name plaats in het primair onderwijs en in mindere mate in het voortgezet onderwijs. In het middelbaar beroepsonderwijs staat het nog in de kinderschoenen (Onderwijsraad, 2010).

Ouders en leraren hebben als educatieve partners een gezamenlijk belang, namelijk het zorgen voor optimale omstandigheden voor de schoolloopbaan van de leerlingen (De Winter, 2011). Het is van belang om de hulpmiddelen, het sociaal kapitaal, aan te boren die in een schoolgemeenschap aanwezig zijn om de partnerschap vorm te geven, zoals: de kwaliteit van sociale relaties, (in)formele netwerken, gedeelde normen, vertrouwen, wederkerigheid en de bereidheid zich in te zetten voor de gemeenschap (Coleman, 1988; Mendel, 2001; Smit, Driessen, Sluiter & Meijvogel, 2007). Een belangrijke voorwaarde voor dat partnerschap is goede communicatie. Ouders vinden het doorgaans belangrijk dat ze goed kunnen communiceren met de leraren en dat scholen naar hen luisteren en serieus nemen (Smit e.a. 2007, 2008; Van Gennip, 2009).

Een barrière voor partnerschap is dat ouders vaak worden gezien als één homogene groep, waarbij een *'one-size-fits-all'*-aanpak in de communicatie en de samenwerking, gedefinieerd vanuit een middenklasse-perspectief, volstaat (Grozier, 2001; Sikkes, 2009).

Vragen van ouders over de opvoeding worden vaak vertaald in een behoefte aan professionele hulp van beproefde interventies. Maar deze zijn vaak niet nodig, omdat veel gezinnen over eigen hulpbronnen en ideeën beschikken om problemen aan te pakken (Van der Wolf, 2011). Bij het signaleren, analyseren en oplossen van problemen van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften is de samenwerking tussen school en ouders van groot belang (Mooij, 2009; Smeets, 2009; Tavecchio, 2011).

2.4 Leerlingen

Leerlingen⁴ hebben belang bij goed onderwijs, persoonlijke aandacht, veel contact met hun docenten en medeleerlingen, goede begeleiding door professionele rolmodellen en een duidelijke structuur. Ze zijn aan de ene kant op zoek naar avontuur en nieuwe ervaringen opdoen (*'born to be wild'*) en aan de andere kant zoeken ze houvast en een veilige hechting aan anderen (*'home sweet home'*).

Dat is een paradox die gemanaged moet worden. De ideale school voor leerlingen is de zogenaamde 'balansschool' met balans tussen klassikale les en individuele les-

4 We gebruiken in dit rapport de term leerlingen voor leerlingen in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

vormen, achter de computer zitten en sociale contacten kunnen hebben, vrijheid en begeleiding, structuur en flexibiliteit, collectieve en individuele beoordeling en tussen doen wat er gezegd wordt en meebeslissen over het beleid. De ideale lessen zijn vooral ook *mediasmart*: geen saaie kant-en-klare boodschappen, maar lessen waar de leerlingen worden uitgedaagd tot tweerichtingscommunicatie, waarin ze even gemakkelijk zowel ontvanger als zender zijn over onderwerpen die gebaseerd zijn op hun belevingswereld. Zulke lessen zetten aan tot participatie (Free, 2009; Smit, 2009).

Van leerlingen wordt op scholen in toenemende mate verwacht dat zij actief en zelfstandig leren en een bijdrage leveren aan de school als gemeenschap. Leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn geen burgers in de formeel politieke betekenis van het woord. Ze hebben pas op achttienjarige leeftijd stemrecht. Scholen voor voortgezet onderwijs hebben in de regel een leerlingenstatuut opgesteld om de rechtspositie van leerlingen binnen de organisatie te verduidelijken (Smit, 2010). Hier in staan bijvoorbeeld hoe het recht op behoorlijk onderwijs er op school uitziet en welke verplichtingen leerlingen hebben zich in te spannen om een goed onderwijsproces mogelijk te maken. Ook omgangsregels met betrekking tot te laat komen en afwezigheid, de vrijheid van meningsuiting, vrijheid van uiterlijk, ongewenste intimiteiten en disciplinaire maatregelen staan er in (Smit, Doesborgh, Felling & Van Kuijk, 2009).

2.5 Probleemstelling

Zoals we hierboven hebben laten zien, zijn de verhoudingen tussen leerlingen, ouders en leraren in beweging. Er is echter nog niet zoveel bekend over de visies van leraren, ouders en leerlingen op het gebruik van sociale en nieuwe media, omgangsvormen en de kwaliteit van het onderwijs. Om die reden is er behoefte aan onderzoek om nieuw beleid vorm te geven.

Doel

Het doel van het onderhavige onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de visies van leraren, ouders en leerlingen op de rol van sociale en nieuwe media in het onderwijs, de wijze waarop leraren, ouders, leerlingen met elkaar omgaan en hoe men de kwaliteit van het onderwijs ervaart in het primair en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Zie Schema 2.1.

Schema 2.1 – Overzicht specificatie onderzoeksvragen kwaliteit en de sfeer van de lessen en kwaliteit van de leraren, naar po, vo en mbo

Deel	Onderdeel	po	vo	mbo
Deel I	<i>rol sociale en nieuwe media</i>	x	x	x
Deel II	<i>contacten ouders en school</i>	x	x	x
Deel III	<i>omgang leraar en leerlingen*</i>	x	x	x
Deel IV	<i>oordeel kwaliteit onderwijs</i>	x	x	x
Deel V	<i>achtergrondgegevens</i>	x	x	x

* *Studenten in MBO*

3 Onderzoeksopzet

3.1 Inleiding

Paragraaf 3.2 geeft een beschrijving van de aanleiding en het doel van het onderzoek. De onderzoeksopzet en -uitvoering wordt besproken in paragraaf 3.3. In paragraaf 3.4 ten slotte, wordt de verdere opbouw van het rapport beschreven.

3.2 Aanleiding en doel van het onderzoek

De NTR zendt op 3 oktober in het kader van de Nationale Onderwijsweek (3 - 7 oktober 2011) een thema-avond over de kwaliteit van het onderwijs in Nederland: De Avond van het Onderwijs. De NTR / Ruud de Moor Centrum hebben het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen en het OIG verzocht een onderzoek te verrichten naar kwaliteitsaspecten van het onderwijs. Meer specifiek luiden de onderzoeksvragen:

1. Wat is de rol van sociale en nieuwe media gebruikt in het onderwijs?
2. Wat is de visie op gebruik van sociale en nieuwe media in het onderwijs?
3. Hoe verlopen de contacten tussen ouders en school?
4. Hoe is de omgang van de leraar met individuele leerlingen?
5. Hoe is het oordeel van ouders en leerlingen over de kwaliteit van het onderwijs?

3.3 Onderzoeksopzet en -uitvoering

Doel

Doel van het onderzoek is een zo representatief mogelijk beeld te geven hoe leraren, ouders en leerlingen de kwaliteit van het onderwijs ervaren.

Onderzoeksopzet

Er zijn websurveys gehouden onder leraren, ouders en leerlingen in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

Onderzoeksgroepen

Er is bij dit onderzoek gebruik gemaakt van vijf steekproeven. Er zijn leraren, ouders en leerlingen uit de bovenstaande drie onderwijssectoren aangeschreven.

Onderzoeksinstrumenten

Voor het verkrijgen van de gegevens is gebruik gemaakt van vragenlijsten met gesloten antwoordcategorieën. De instrumenten zijn in overleg met prof. dr. Micha de Winter, prof. dr. Kees van der Wolf en prof. dr. Rob Martens opgesteld. Vervolgens is het instrument op bruikbaarheid getest en in concept voorgelegd aan de opdrachtgever voordat deze online is gegaan. Dit leidde tot bijstellingen en aanvullingen van de vragenlijsten.

Te verzamelen informatie:

De te verzamelen informatie bij leraren, ouders en leerlingen had betrekking op:

I Gebruik van 'sociale' en 'nieuwe' media tijdens de lessen

Of leerlingen en personeel sociale media zoals Hyves, Facebook, Twitter en LinkedIn en nieuwe media, zoals computers, internet en mobiele telefonie (smartphones) gebruiken tijdens de lessen én of het wenselijk is dat ze ingezet zouden moeten worden.

II Mening over het gebruik van 'sociale' en 'nieuwe' media op school

Of ouders, leerlingen en personeelsleden van mening zijn dat als leraren computers inzetten, leerlingen beter werken, de kwaliteit van het onderwijs omhoog gaat door gebruik van nieuwe media (internet, hyves, twitter), het leren met computers meer oplevert dan leren uit boeken, of leren via de computer beter is dan les van een leraar, leraren goed kunnen les geven met nieuwe media (internet, hyves, twitter) tijdens de lessen mobieltjes moeten worden ingezet om bijvoorbeeld informatie op internet op te zoeken in de lessen, weten hoe google maps werkt, belangrijker is dan topografie leren.

III Contacten tussen ouders en school

Of leerlingen zelf kunnen bepalen hoe ze leven en niet hun ouders, of ze het belangrijk vinden dat hun ouders tijd besteden aan de school, of het belangrijk is dat de ouders van leerlingen wel eens op school komen, of de school open staat open voor contact met ouders, of leerlingen het belangrijk vinden dat ouders worden betrokken bij de vorderingen, of leraren leerlingen ook moeten opvoeden, of de school een ruimte moet hebben waar ouders en leraren elkaar kunnen ontmoeten, of het nodig is dat leraren bij leerlingen thuis komen, of men het fijn vindt als leraren bij leerlingen thuis komen. Hoe vaak ouders op school komen om over de vorderingen van leerlingen te praten. Hoe de contacten van ouders met de school en de leraar verlopen, of de leerlingen met hun ouders praten over hun contacten met de leraar, of de ouders welkom zijn op school, of de ouders weten wat er op school gebeurt, of de ouders met leraren praten over opvoeding, of de school een ruimte heeft waar ouders en leraren elkaar altijd kunnen ontmoeten, of leraren wel eens bij leerlingen thuis komen.

Of leerlingen kritiek hebben op leraren/de school, men kritiek krijgt van leraren/school, of ouders kritiek hebben op leraren/de school, of ouders kritiek krijgen, of ouders wel eens contact met de school hebben opgenomen om te klagen over het onderwijs en hoe de leraar/leraren met de leerling omgaan, of ouders wel eens een advocaat ingeschakeld hebben over een probleem op school, of de ouders wel eens gedacht hebben om hun kind van school te halen.

IV Omgang leraar met individuele leerlingen

Of leerlingen voldoende aandacht krijgen van de leraar, of men vindt dat leraren leerlingen die problemen hebben goed helpen, of de leerling te weinig aandacht krijgt, omdat de leraar zoveel tijd besteedt aan leerlingen met problemen, of de leraren moeite hebben met orde houden, of door alle testen en toetsen de leerling/student beter presteert.

V Oordeel over kwaliteit van het onderwijs

Welk rapportcijfer men geeft voor gebruik van nieuwe en sociale media in de lessen, contacten tussen ouders en school, omgang van leraren met ieder kind apart en wat is het totaal oordeel over de kwaliteit van het onderwijs.

VI Achtergrondgegevens

Ouders/leerlingen: geslacht, leeftijd, schoolsoort leerling, hoogst genoten afgeronde opleiding van de ouder, aantal kinderen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, geslacht en leeftijd van kinderen.

Leraren: onderwijssector, leeftijd en werkervaring.

Steekproef en respons leraren

Voor de steekproef van leraren is aan 13.689 leraren uit het primair onderwijs, 27.821 leraren in het voortgezet onderwijs en 4.202 leraren in het middelbaar beroepsonderwijs per e-mail een uitnodiging gestuurd met een link naar de online vragenlijst waar anoniem werd deelgenomen aan het onderzoek. In Tabel 3.1 is de respons van de leraren weergegeven naar geslacht, onderwijssector, leeftijd en werkervaring.

Tabel 3.1 – Respons van leraren naar geslacht, onderwijssector, leeftijd en werkervaring

Leraren	Onderzoek	Landelijk
<i>Geslacht</i>		
man	46%	33%
vrouw	54%	67%
<i>totaal (n=100%)</i>	2.072	
<i>Onderwijssector</i>		
po	29%	52%
vo	60%	33%
mbo	11%	15%
<i>totaal (n=100%)</i>	2.072	
<i>Leeftijd</i>		
jonger dan 35	13%	37%
36 -45 jaar	18%	20%
46 - 55 jaar	35%	25%
56 jaar of ouder	34%	17%
<i>totaal (n=100%)</i>	2.072	
<i>Werkervaring in het onderwijs</i>		
minder dan 1 jaar	1%	nb.
1 tot 5 jaar	4%	nb.
5 tot 10 jaar	13%	nb.
10 jaar of meer	82%	nb.
<i>totaal (n=100%)</i>	2.072	

In totaal hebben 2.072 leraren deelgenomen aan het onderzoek. De gewenste respons was voor de leraren per onderwijssector 384 volledig ingevulde vragenlijsten. Met respectievelijk 603 en 1243 ingevulde vragenlijsten zijn deze doelstellingen ruimschoots behaald voor het primair en voortgezet onderwijs. Hier kunnen aan de hand van de verzamelde gegevens uitspraken worden gedaan op populatieniveau met een betrouwbaarheid van boven de 95%.

Voor het middelbaar beroepsonderwijs is met 226 respondenten deze doelstelling niet behaald. Aan de hand van de verzamelde gegevens komt, bij een standaard foutmarge van 5%, het betrouwbaarheidsniveau onder de 90% te liggen. Dit betekent dat we voorzichtig dienen om te gaan met de onderzoeksresultaten voor het mbo.

Wat zijn de kenmerken van de deelnemende leraren? Iets meer dan de helft van de deelnemende leraren is vrouw. Ruim tweederde is 46 jaar en ouder. De overgrote meerderheid van de leraren werkt langer dan 10 jaar in het onderwijs. In vergelijking met landelijke cijfers zijn mannen en met name (oudere) leraren in het voortgezet onderwijs oververtegenwoordigd. Jonge (vrouwelijke) leraren in het po en vo zijn ondervertegenwoordigd. Dit betekent dat de deelnemende leraren aan het onderzoek relatief meer ervaring hebben dan de doorsnee leraar en niet helemaal representatief zijn voor alle leraren in Nederland.

Steekproef en respons ouders en leerlingen

Voor een steekproef van ouders en leerlingen in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn ouders benaderd via het ITS – Ouderradenpanel. Daarnaast is het LAKS, JOB⁵, de MBO Raad en een aantal Regionale Opleidingen Centra gevraagd om mee te werken aan het onderzoek om leerlingen te stimuleren om mee te participeren in het onderzoek. Via LinkedIn, Twitter en Facebook en in een Nieuwsbrief voor leerlingen in het voortgezet onderwijs en mbo is de aandacht gevestigd op het onderzoek.

Voor de uitvoering van deze onderzoeksfase zijn 6.520 ouderraden (po, vo, mbo) en 707 leerlingenraden (vo en mbo) benaderd via een e-mail om deel te nemen aan het onderzoek. Opbrengst: netto gegevens over de kwaliteit van het onderwijs van in totaal 2.372 ouders en 667 leerlingen. Zie Tabel 3.2.

5 LAKS: Landelijk Actie Komitee Scholieren; JOB: Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs.

Tabel 3.2 – Verstuurde aantallen verzoeken tot deelname, netto respons, in aantallen, naar onderwijssector

Onderwijssector*	Ouderraden			Leerlingenraden		
	N	Verstuurd	Respons*	N	Verstuurd	Respons**
• primair onderwijs	6.421	6.000	1295	-	-	-
• voortgezet onderwijs	943	500	1020	943	574	577
• mbo	573	20	57	573	133	163
Totaal	7.937	6.520	2.372	1.516	707	740

* ITS Ouderraden-panel

* Individuele ouders; ** individuele leerlingen

In Tabel 3.3 is de respons van de ouders en de leerlingen weergegeven naar geslacht, het onderwijs van de kinderen, leeftijd en opleiding van de ouders.

In totaal hebben 2.372 ouders en 740 leerlingen deelgenomen aan het onderzoek. Gedurende het veldwerk zijn, nadat er ruim 1.000 ouders de vragenlijst hadden ingevuld - in overleg met de opdrachtgever - de vragen over de rol van nieuwe en sociale media uit de vragenlijst van ouders verwijderd, omdat veel respondenten afhaakten bij dit 'lastige' onderwerp (met uitleg van de gehanteerde begrippen). Dit betekent dat de antwoorden van ouders voorzichtig geïnterpreteerd dienen te worden.

Een mogelijke oorzaak voor de lagere respons van de leerlingen zou kunnen zijn dat het lastig is om (via een websurvey) hen te bereiken. Dit is in lijn met de bevindingen van landelijke onderzoeken naar de positie van de leerlingen bij medezeggenschap en bij onderzoeken naar de rol van leerlingen/studenten in het mbo. De deelname van leerlingen in het voortgezet onderwijs en leerlingen/studenten in het mbo is, mede door de inspanningen van de MBO Raad, het LAKS en JOB gestimuleerd.

Wat zijn kenmerken van de deelnemende ouders en leerlingen? Van de deelnemende ouders is meer dan driekwart vrouw. Ruim helft heeft kinderen in het primair onderwijs, gevolgd door het voortgezet onderwijs. De grootste groep ouders is in de veertig. Over het algemeen zijn de deelnemende ouders redelijk hoog opgeleid, ruim 40 procent heeft hbo en een vijfde is universitair opgeleid. Ter vergelijking: in 2009 had 27 procent van de 15- tot 65-jarigen in Nederland een hbo- of wo-diploma. Daarnaast had 68% een startkwalificatie, dat wil zeggen minimaal een diploma van mbo-niveau 2 of een havo-, vwo-diploma. Dit betekent dat de deelnemende ouders aan het onderzoek hoger opgeleid zijn dan de gemiddelde ouder en daardoor niet helemaal representatief zijn voor alle ouders in Nederland⁶.

6 Centraal Bureau voor de Statistiek (2010). *Jaarboek onderwijs in cijfers 2010*. Den Haag.

Tabel 3.3 – Respons van ouders en leerlingen naar geslacht, onderwijs kinderen, leeftijd en opleiding ouders

Ouders		Leerlingen	
man	21,4%	man	43,8%
vrouw	78,6%	vrouw	56,2%
<i>Totaal (n=100%)</i>	2.372	<i>totaal (n=100%)</i>	740
<i>onderwijs kinderen</i>		<i>onderwijs leerlingen</i>	
primair onderwijs	54,6%	primair onderwijs	-
voortgezet onderwijs	43,0%	voortgezet onderwijs	76,3%
		<i>vwo/gymnasium</i>	47,0%
		<i>havo</i>	15,8%
		<i>vmbo</i>	13,5%
mbo	2,4%	mbo	22,0%
		speciaal onderwijs	1,7%
<i>totaal (n=100%)</i>	2.372	<i>totaal (n=100%)</i>	740
<i>leeftijd</i>		<i>leeftijd</i>	
30 jaar of jonger	2,2%	jonger dan 13 jaar	12,9%
31 - 35 jaar	7,9%	14 - 15 jaar	33,1%
36 - 40 jaar	22,3%	16 - 18 jaar	45,0%
41 - 45 jaar	32,5%	19 jaar of ouder	9,0%
46 - 50 jaar	22,0%		
51 - 55 jaar	10,0%		
56 jaar of ouder	3,0%		
<i>totaal (n=100%)</i>	2.372	<i>totaal (n=100%)</i>	740
ouders		leerlingen	
<i>hoogst afgeronde opleiding</i>			
universiteit	20,4%		
hbo	42,5%		
mbo	23,5%		
voortgezet onderwijs	12,9%		
primair onderwijs	0,6%		
<i>totaal (n=100%)</i>	2.372		

De deelnemende leerlingen zijn qua geslacht bijna evenredig verdeeld, iets meer dan de helft is vrouw. Het primair onderwijs behoorde niet tot de doelgroep, het gros zit op het voortgezet onderwijs, waarvan het merendeel vwo. Een vijfde van de deelnemende leerlingen zit op het mbo. Ruim tweederde van de deelnemende leerlingen is 14 of 15 jaar, tweevijfde is 16 tot en met 18 jaar.

Analyses

De analyses van de surveys waren er op gericht om een beeld te krijgen van de mening van leraren, ouders en leerlingen over het gebruik van sociale en nieuwe media tijdens de lessen en essentiële onderdelen van communicatie tussen ouders, leerlingen en personeel, zoals de aard en intensiteit van de communicatie en de (gewenste) omgang van de leraar met individuele leerlingen.

Vrijwel alle getallen in de tabellen zijn percentages (afgerond op een heel procent), tenzij het gemiddelden of rapportcijfers betreft (afgerond op 1 decimaal).

3.4 Opbouw van het rapport

In de hoofdstukken 4 tot en met 7 wordt op basis van de surveys onder leraren, ouders en leerlingen beschreven hoe zij aankijken tegen de kwaliteit van het onderwijs.

4 Rol sociale en nieuwe media in het onderwijs

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we op basis van websurveys onder leraren, ouders en leerlingen de rol van sociale media (Facebook, Hyves, Twitter, LinkedIn)⁷ en nieuwe media (computer, internet) in het onderwijs en effecten op de kwaliteit van het onderwijs. Indien er geen verschillen zijn in de antwoorden tussen leraren, ouders en leerlingen van de verschillende onderwijssectoren (po, vo, mbo) zullen ze niet apart worden gerapporteerd.

In paragraaf 4.2 schetsen we de gegevens over de gewenste en feitelijk gebruik van sociale media in het onderwijs. In paragraaf 4.3 beschrijven we de inschakeling van nieuwe media bij de lessen en de gepercipieerde effecten op de kwaliteit van het onderwijs. In paragraaf 4.4 komen de vaardigheden van leraren in het werken met nieuwe media en de leeropbrengsten aan de orde. In paragraaf 4.5 vatten we de bevindingen kort samen.

4.2 Gewenst en feitelijk gebruik sociale media in lessen

Leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn doorgaans permanent online. De Blackberry of iPhone lijkt een onmisbaar attribuut geworden⁸. Sociale media als Twitter, LinkedIn, Hyves en Facebook kunnen in het onderwijs worden geïntegreerd om leerlingen bij de les te houden⁹.

7 De antwoorden van ouders op de vragen over de rol van sociale en nieuwe media dienen voorzichtig geïnterpreteerd te worden. De vragen over de sociale media zijn gedurende het veldwerk uit de vragenlijst gehaald, omdat veel respondenten afhaakten.

8 Lois Fritzsche (2011). Voor maatschappijleer kan Twitter heel nuttig zijn. Scholen hanteren zeer divers beleid ten aanzien van gebruik smartphones door leerlingen. *NRC Handelsblad*, 14 september 2011.

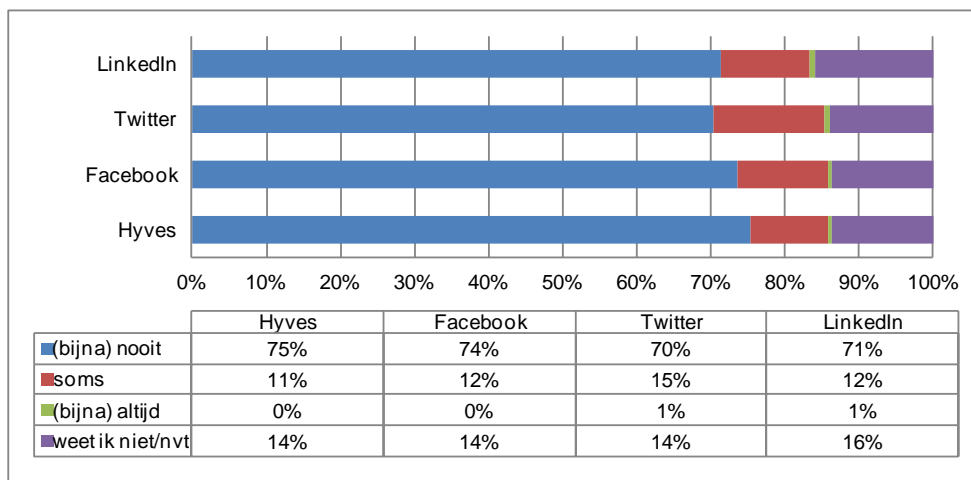
9 Eveline Domevscek (2011). Een klas met dertig Appletjes. *Dagblad De Pers*, 13 september 2011.

Gewenst gebruik

Leraren

Aan leraren is de vraag voorgelegd wat het gewenst gebruik van sociale media is tijdens de lessen. Zie Figuur 4.1.

Figuur 4.1 – Gewenst gebruik van sociale media tijdens de lessen, volgens leraren (n=2.040)

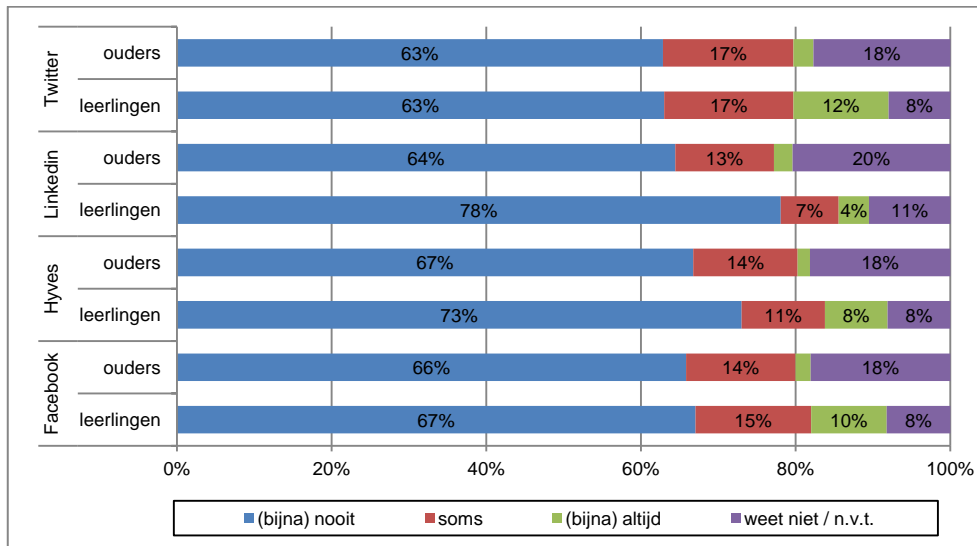

Figuur 4.1 laat zien dat ruim 70 procent van de leraren aangeeft dat sociale media (bijna) nooit moeten worden ingezet tijdens de les. Een klein deel van de leraren vindt dat sociale media soms zou moeten worden ingezet tijdens de les (gemiddeld 13%). Ook heeft een vrij groot gedeelte geantwoord nog geen mening gevormd te hebben of dat het niet van toepassing is (gemiddeld 14%). Twitter wordt het vaakst (15%) door de leraren aangegeven als sociaal medium dat soms gebruikt zou moeten worden tijdens de les.

Ouders en leerlingen

Wat vinden ouders en leerlingen hoe sociale media gebruikt moeten worden tijdens de lessen? Zie Figuur 4.2.

Figuur 4.2 – Gewenst gebruik van sociale media tijdens de lessen, volgens ouders (n=1.074) en leerlingen (n=740)

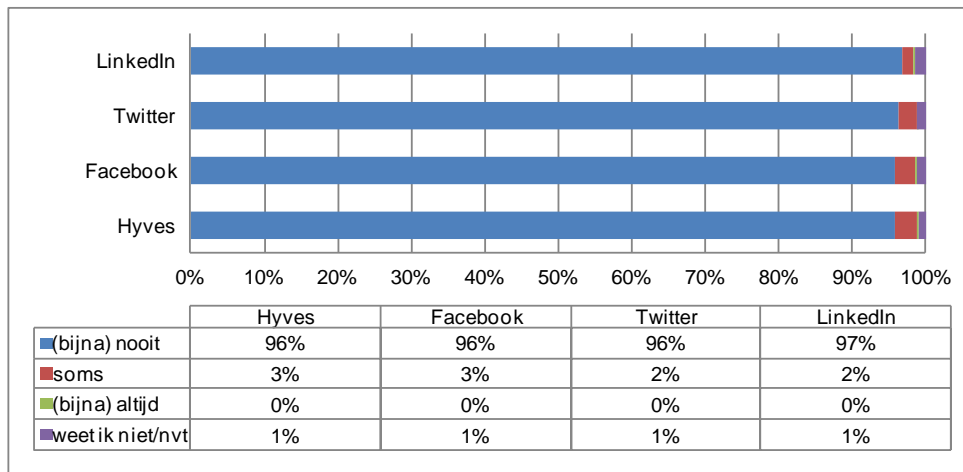
Figuur 4.2 laat zien een ruime meerderheid van ouders en leerlingen aangeeft dat ze het (bijna) nooit wenselijk vinden om sociale media als Twitter, LinkedIn, Hyves en Facebook te gebruiken tijdens de lessen. Twitter zou volgens 17 procent van de ouders en leerlingen soms gewenst zijn om te gebruiken. Iets minder positief oordeelt men over de mogelijke inzet van Facebook, Hyves en LinkedIn. Rond een tiende van de leerlingen stelt dat sociale media (bijna) altijd gebruikt zou moeten worden in lessituaties.

Feitelijk gebruik

Leraren

Wat is volgens leraren het feitelijk gebruik van sociale media tijdens de lessen? Zie Figuur 4.3.

Figuur 4.3 – Feitelijk gebruik van sociale media tijdens de lessen, volgens leraren (n=2.040)

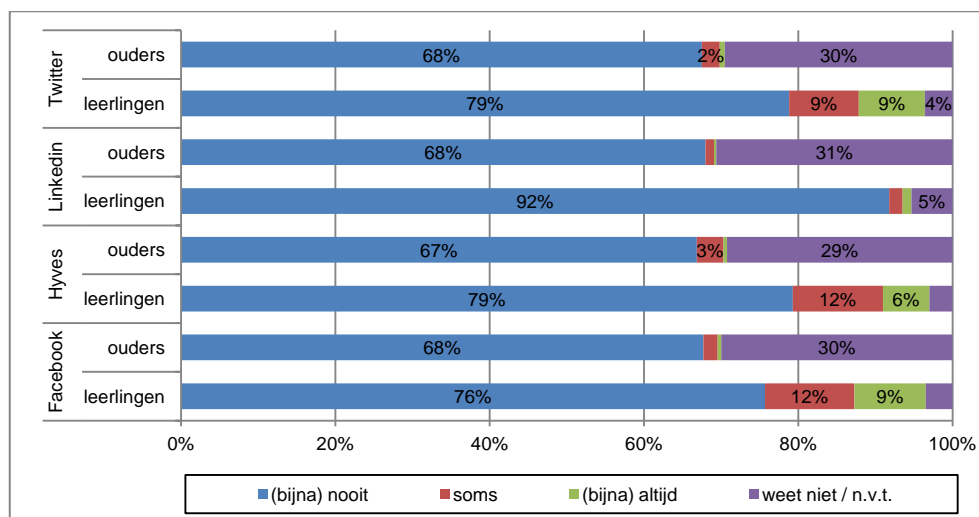

Uit Figuur 4.3 blijkt dat de overgrote meerderheid, ongeveer 96 procent, van de leraren (bijna) nooit sociale media als Hyves, Facebook, Twitter of LinkedIn gebruikt tijdens de les. Een fractie van de leraren stelt dat er soms gebruik van wordt gemaakt.

Ouders en leerlingen

Wat is het daadwerkelijk gebruik van sociale media tijdens de lessen, volgens ouders en leerlingen?

Figuur 4.4 – Daadwerkelijk gebruik van sociale media tijdens de lessen, volgens ouders (n=1.074) en leerlingen (n= 740)

In Figuur 4.4 is te zien dat volgens ruim tweederde van de ouders sociale media (bijna) nooit wordt ingezet tijdens de les, bijna een derde weet dit niet. Meer dan driekwart van de leerlingen geeft aan dat sociale media (bijna) nooit in de les wordt ingezet. Bijna een op de tien leerlingen geeft aan dat Twitter of Facebook (bijna) altijd te gebruiken tijdens de lessen.

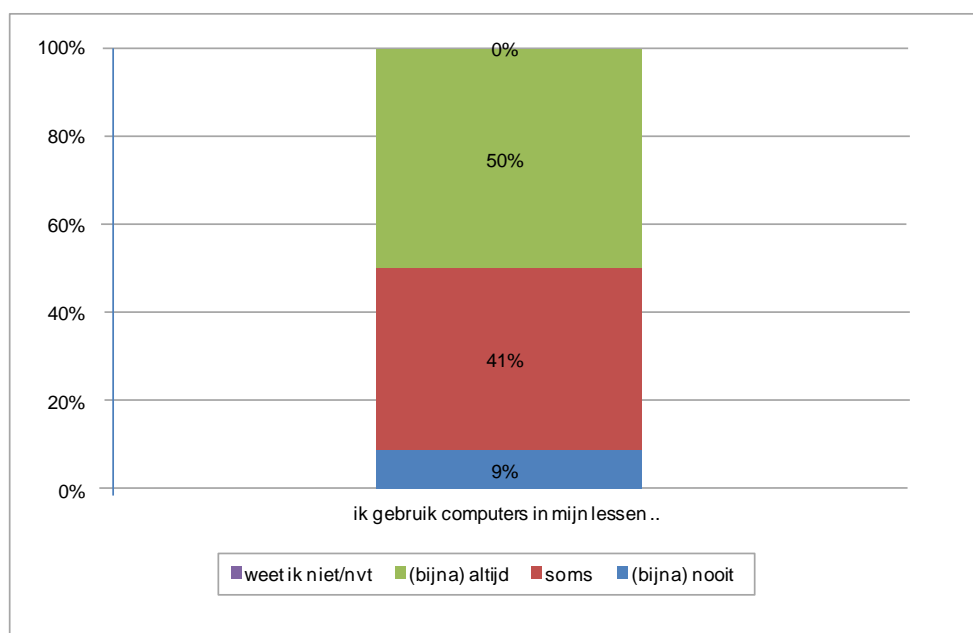
4.3 Gebruik nieuwe media en effecten kwaliteit onderwijs

Gebruik

Leraren

In welke mate gebruiken leraren computers tijdens de lessen. Zie Figuur 4.5.

Figuur 4.5 – Gebruik van computers tijdens de lessen, volgens leraren (n=2.040)

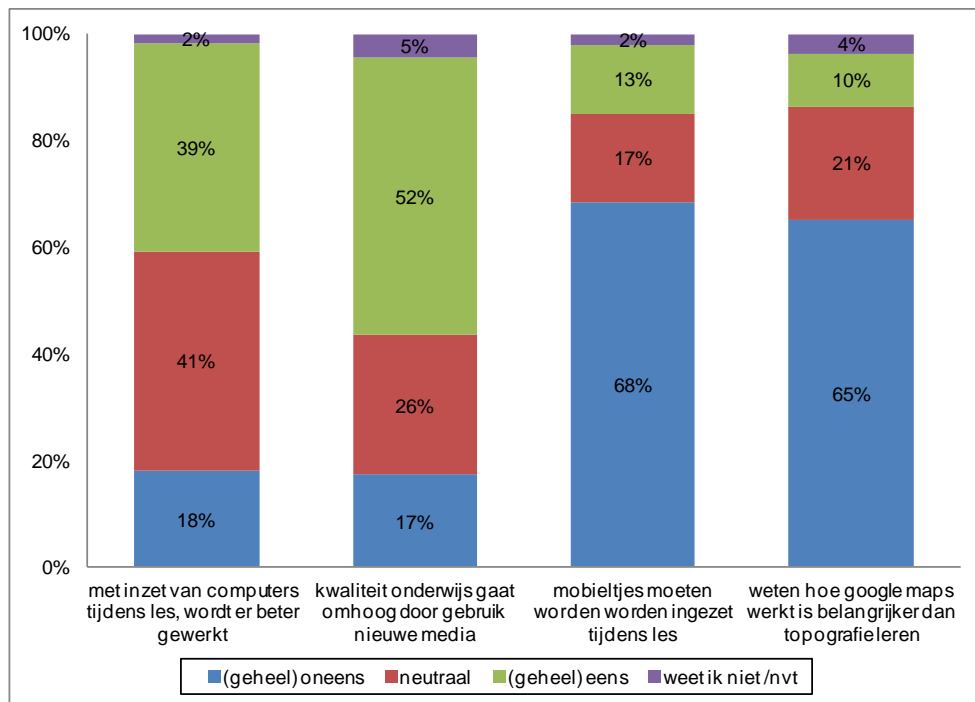
Uit Figuur 4.5 blijkt dat de helft van de leraren (bijna) altijd computers gebruiken in de les. Twee vijfde (41%) geeft aan soms computers te gebruiken en iets minder dan een tiende (9%) gebruikt (bijna) nooit. Leraren gebruiken in het vo (41%) minder vaak computers dat in het po (63%) en mbo (62%).

Effecten

Leraren

Wat vinden leraren van het gebruik van nieuwe media (computers, mobieltjes) voor onderwijsdoeleinden tijdens de lessen en de effecten op de kwaliteit van het onderwijs? Zie Figuur 4.6.

Figuur 4.6 – De effecten van het gebruik van nieuwe media voor onderwijsdoeleinden, volgens leraren (n=1.993)

Figuur 4.6 toont dat bijna tweevijfde (39%) van de leraren vindt dat door de inzet van computers er beter wordt gewerkt. Minder dan een vijfde van de leraren is het (geheel) oneens met deze stelling.

Volgens iets meer dan de helft (52%) van de leraren wordt de kwaliteit van het onderwijs verhoogd door de inzet van nieuwe media; 17 procent van de leraren is het er niet mee eens.

Ruim tweederde (68%) van de leraren is het (geheel) oneens om mobieltjes in te zetten in lessituaties; iets meer dan een tiende (13%) van de leraren is voorstander.

Bijna tweederde (65%) van de leraren is het (geheel) oneens met de stelling dat het belangrijker is om te weten hoe Google Maps werkt dan topografie te leren. Een tiende

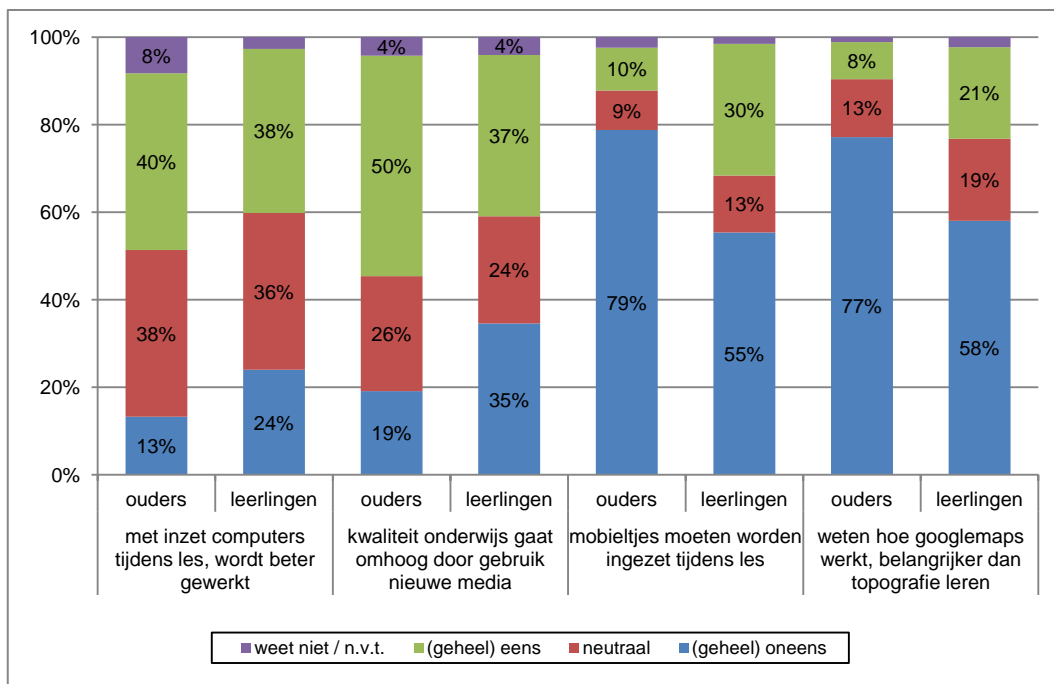
van de leraren is voorstander van het aanleren van vaardigheden om met nieuwe media om te gaan in plaats van kennisoverdracht.

Meer leraren in het po (53%) zijn positief over het effect van werken met computers in de klas dan leraren het vo (34%) en leraren in het mbo (29%). Hetzelfde geldt voor de inzet van nieuwe media. Meer leraren in het po (67%) vinden dat de inzet van nieuwe media bijdragen aan de kwaliteit van de les dan in het vo (46%) en in het mbo (42%). Als het gaat om het gebruik van mobieltjes tijdens de lessen zijn leraren in het po daarentegen negatiever dan het vo en mbo. Ruim driekwart van de leraren (78%) in het po vindt dit een slecht idee tegen bijna tweederde (65%) van de leraren in het vo en 61 procent van de leraren in het mbo.

Ouders en leerlingen

Wat vinden ouders en leerlingen van het gebruik van nieuwe media (computers, mobieltjes) voor onderwijsdoeleinden tijdens de lessen en de effecten op de kwaliteit van het onderwijs? Zie Figuur 4.7.

Figuur 4.7 – De effecten van het gebruik van nieuwe media voor onderwijsdoeleinden, volgens leerlingen (n = 740) en ouders (n = 1.074)

Uit Figuur 4.7 blijkt dat ouders (40%) en leerlingen (37%) van mening zijn dat met de inzet van computers tijdens de les beter wordt geleerd. Een kwart van de leerlingen vindt dit niet. De kwaliteit van het onderwijs wordt volgens de helft van de ouders vergroot door het gebruik van nieuwe media. Hierin worden ze gesteund door 37 procent van de leerlingen, hoewel een derde van de leerlingen hier niet in gelooft.

Ouders en leerlingen zijn geen voorstanders van de inzet van mobieltjes in lessituaties. Meer dan de helft van de leerlingen en meer dan driekwart van de ouders zijn het (geheel) oneens met de stelling dat mobieltjes moeten worden ingezet tijdens de les¹⁰. Het merendeel van de ouders en leerlingen lijkt de traditionele manier van kennisoverdracht belangrijker te vinden dan om vaardigheden te leren om die kennis zelf op te zoeken. Ruim driekwart van de ouders en ruim de helft van de leerlingen zijn het namelijk (geheel) oneens met de stelling dat het belangrijker is om te weten hoe Google Maps¹¹ werkt, dan om topografie te leren.

4.4 Gebruik nieuwe media, vaardigheden van leraren en leeropbrengsten

Het is van belang dat leraren vakinhoudelijk en didactisch competent zijn. Dat betekent dat zij de leerlingen kunnen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die ze nodig hebben in de hedendaagse samenleving (zie paragraaf 2.3).

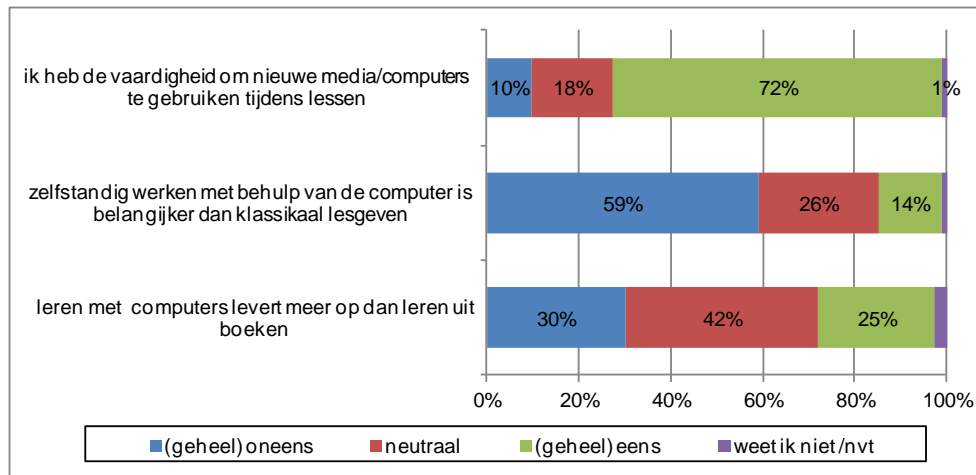
Leraren

Hoe kijken de leraren aan tegen hun vaardigheden om met nieuwe media om te gaan en de effecten van het gebruik van nieuwe media bij de kennisoverdracht tijdens de lessen? Zie Tabel 4.8.

10 Steeds meer leerlingen hebben als mobieltje een smartphone: een toestel waarmee je naast bellen en sms'en goed kunt internetten, e-mailen en apps downloaden. De meeste smartphones hebben een touchscreen of een volledig toetsenbord zoals ook op de computer.

11 Google Maps is een dienst van Google Inc. Google Maps biedt onder andere kaartinformatie aan over de Verenigde Staten, Canada, Japan en het grootste gedeelte van Europa. Het doel van Google Maps is om gebruikers te helpen met het vinden van instellingen of bedrijven. Google Maps geeft dan ook aanvullende informatie zoals adres, telefoonnummer en website.

Tabel 4.8 – De vaardigheden van leraren om met nieuwe media om te gaan en de effecten van het gebruik van nieuwe media bij de kennisoverdracht tijdens de lessen, volgens leraren (n=1.993)

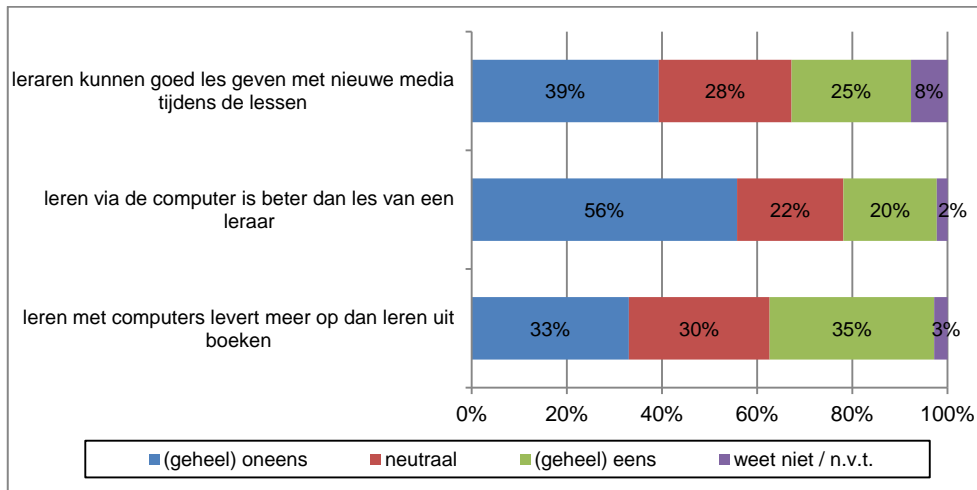
Uit Tabel 4.8 blijkt dat bijna driekwart (72%) van de leraren stelt dat zij de vaardigheid hebben om nieuwe media/computers te gebruiken tijdens lessen. Een tiende (10%) van de leraren vindt dat zij deze vaardigheid niet hebben. Bijna drievijfde (59%) van de leraren vindt dat zelfstandig werken met behulp van de computer niet belangrijker is dan klassikaal lesgeven. Een klein deel (14%) van de leraren vindt dat wel. Een kwart (25%) van de leraren is van mening is dat het leren met computers meer oplevert dan het leren uit boeken; 30% van de leraren vindt niet dat leren uit boeken meer oplevert dan leren uit boeken.

In het vo (35%) en mbo (36%) vinden meer leraren dan leraren in het po (19%) dat leren met computers niet meer oplevert dan leren uit een boek.

Leerlingen

Hoe kijken de leerlingen aan tegen de vaardigheden van leraren om met nieuwe media om te gaan en de effecten van het gebruik van nieuwe media bij de kennisoverdracht tijdens de lessen? Zie Tabel 4.9.

Tabel 4.9 – De vaardigheden van leraren om met nieuwe media om te gaan en de effecten van het gebruik van nieuwe media bij de kennisoverdracht tijdens de lessen, volgens leerlingen (n = 740)

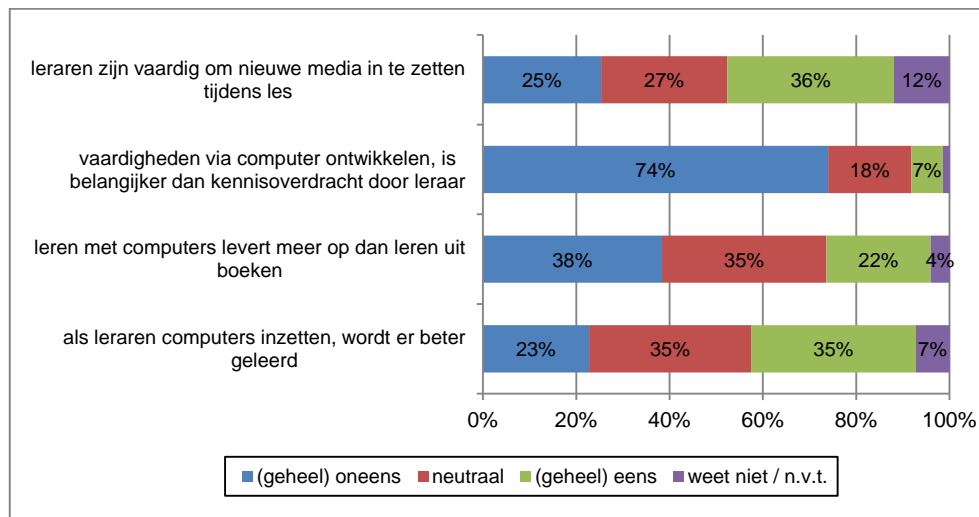
Uit Tabel 4.9 kunnen we opmaken dat bijna tweevijfde (39%) van de leerlingen vindt dat leraren niet goed overweg kunnen met nieuwe media tijdens de lessen.

Een kwart van de leerlingen is van mening dat leraren goed les geven met behulp van nieuwe media. Een ruime meerderheid (56%) van de leerlingen is van mening dat leren via de computer niet beter is dan les krijgen van een leraar. Hoewel een op de vijf (20%) van de leerlingen les met de computer prefereert.

Ouders

Wat is de mening van ouders over de vaardigheden van leraren in het werken met nieuwe media, het belang van vaardigheden via de computer ontwikkelen en de leeropbrengsten? Zie Figuur 4.10.

Figuur 4.10 – Mening over de vaardigheden van leraren in het werken met nieuwe media, het belang van vaardigheden via de computer ontwikkelen en wat de leeropbrengsten hiervan zijn, volgens ouders (n = 1.074)

Figuur 4.10 laat zien dat ouders verdeeld zijn of leraren competent zijn om nieuwe media in te zetten tijdens de lessen. Ruim een derde (36%) van de ouders denkt dat leraren hier vaardig in zijn, ruim een kwart (27%) vindt van niet. Bijna driekwart (74%) van de ouders is niet van mening dat het ontwikkelen van vaardigheden via de computer ontwikkelen belangrijker is dan de kennisoverdracht door de leraar. Ouders hebben niet een eenduidige mening of leren met computers meer oplevert dan leren uit boeken; ruim een derde van de ouders veronderstelt dat met de inzet van computers er beter wordt geleerd.

4.5 Samenvattend

In dit hoofdstuk is de visie van leraren, ouders en leerlingen op de rol van sociale en nieuwe media op school besproken.

Een ruime meerderheid van de leraren, ouders en leerlingen vindt het (bijna) nooit wenselijk om sociale media als Twitter, LinkedIn, Hyves en Facebook in te zetten tijdens de les. Twitter wordt het vaakst (15%) door de leraren genoemd als sociaal medium dat soms gebruikt zou kunnen worden tijdens de les. De overgrote meerderheid van de leraren gebruikt geen sociale media in lessituaties. Rond een tiende van de leerlingen zegt sociale media (bijna) altijd te gebruiken in lessituaties.

Meer dan de helft van de leraren staat positief tegenover de inzet van nieuwe media, zoals de computer en internet in de les. De helft van de leraren gebruikt (bijna) altijd computers in de les. Het gebruik van mobieltjes wijst tweederde van de leraren van de hand. Iets meer dan een tiende van de leraren is voorstander.

Als het gaat om het effect van het leren met de computer, dan zijn de meningen verdeeld onder de leraren; ruim een kwart vindt dat leren met de computer niet meer oplevert dan leren met boeken en ruim een kwart vindt van wel. Rond de helft van de leraren stelt dat klassikaal lesgeven belangrijker blijft dan zelfstandig werken met de computer. Volgens rond de helft van de leraren en ouders wordt de kwaliteit van het onderwijs verhoogd door de inzet van nieuwe media.

Meer leraren in het po vinden dat de inzet van nieuwe media bijdraagt aan de kwaliteit van de les dan in het vo en in het mbo. Als het gaat om het gebruik van mobieltjes zijn leraren in het po daarentegen negatiever dan de leraren in het vo en in het mbo. Ruim driekwart van de leraren in het po vindt dit een slecht idee, tegen bijna tweederde van de leraren in het vo en een ruime meerderheid van de leraren in het mbo.

Bijna tweevijfde van de leerlingen vindt dat leraren niet goed overweg kunnen met nieuwe media tijdens de lessen. Ruim tweederde van de leraren geeft aan dat zij juist wel vaardig zijn om nieuwe media te gebruiken in de les. Dit is in lijn met eerder onderzoek naar de inzet van internet, het digitale schoolbord en sociale media in de les: leraren zijn van mening dat zij over de benodigde vaardigheden beschikken om optimaal gebruik te maken van de moderne snufjes, maar zij blijken in de praktijk slechts een klein deel van de beschikbare mogelijkheden te gebruiken (Schut & Craenen, 2010). Mogelijk komt het onjuist inschatten van de eigen professionaliteit van leraren door hun geïsoleerde professionele positie binnen de schoolorganisatie: de gesloten deur van het klaslokaal laat relatief minder ruimte voor dialoog en zelfreflectie (McDaniel, 2009; Martens & Hooijer, 2011). Leraren zien zelf ook andere oorzaken: men heeft slechts een paar computers in de klas, geen tijd voor bijscholing; geen lesmateriaal beschikbaar om te gebruiken (Wester & Smeets, 2011).

In het volgende hoofdstuk bespreken we de contacten tussen ouders en school.

5 Contacten ouders - school

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we op basis van de websurveys onder leraren, ouders en leerlingen de contacten tussen ouders en school. Indien er geen verschillen zijn in de antwoorden tussen leraren, ouders en leerlingen van de verschillende onderwijssectoren (po, vo, mbo) zullen ze niet apart worden gerapporteerd.

We schetsen in paragraaf 5.2 het belang van het contact tussen ouders en school en rol van de leraar als opvoeder. In paragraaf 5.3 geven leerlingen hun mening over de contacten tussen ouders en de school en de vrijheid zelf te bepalen hoe zij inhoud kunnen geven aan hun leven. Paragraaf 5.4 beschrijft de intensiteit van de contacten tussen ouders en school. In paragraaf 5.5 wordt een beeld gegeven van het overleg tussen ouders en kinderen over de contacten met de leraar en of ouders op de hoogte zijn van wat er gebeurt op school. In paragraaf 5.6 presenteren we de bevindingen over de omgang met verschillen van mening tussen ouders en school over opvoedkundige of onderwijskundige. In paragraaf 5.7 beschrijven we de omgang met klachten. We sluiten af met een korte samenvatting in paragraaf 5.8.

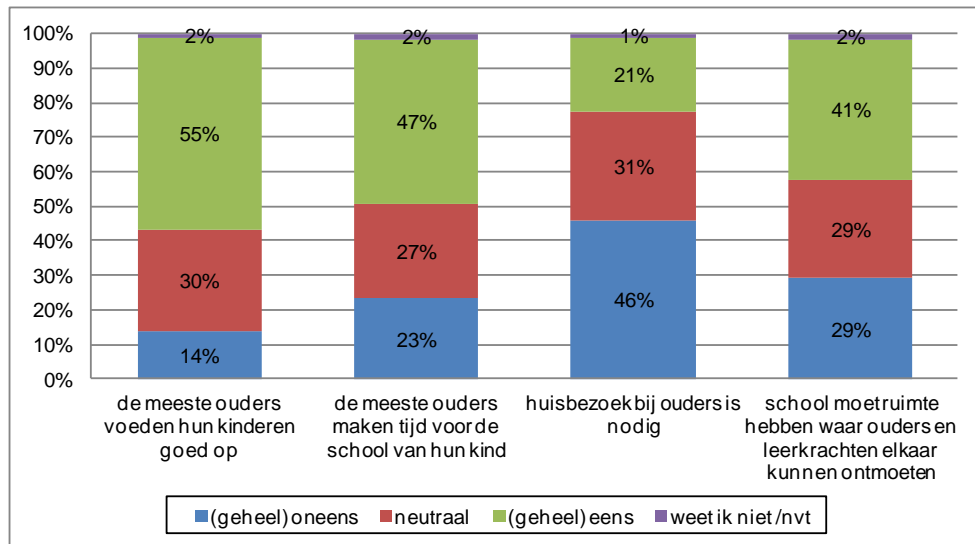
5.2 Belang van contact tussen ouders - school en rol leraar als opvoeder

De kwaliteit van sociale relaties, gedeelde normen en bereidheid zich in te zetten voor de schoolgemeenschap, zijn van grote invloed op het functioneren van de schoolorganisatie (vgl. Coleman, 1988). Leraren dienen op een professionele manier te communiceren met ouders en andere betrokkenen bij de vorming en opleiding van de leerlingen (*competent in het samenwerken met de omgeving van de school*) en kunnen de leerlingen in een veilige werkomgeving houvast en structuur bieden om zich sociaal-emotioneel en moreel te kunnen ontwikkelen (*pedagogisch competent*). Zie paragraaf 2.3.

Leraren

Hoe kijken leraren aan tegen het belang van het contact tussen ouders en school en de rol van leraren als opvoeders? Zie Figuur 5.1.

Figuur 5.1 – Het belang van contacten tussen ouders en school en de rol van leraren als opvoeder, volgens leraren (n=1.984)

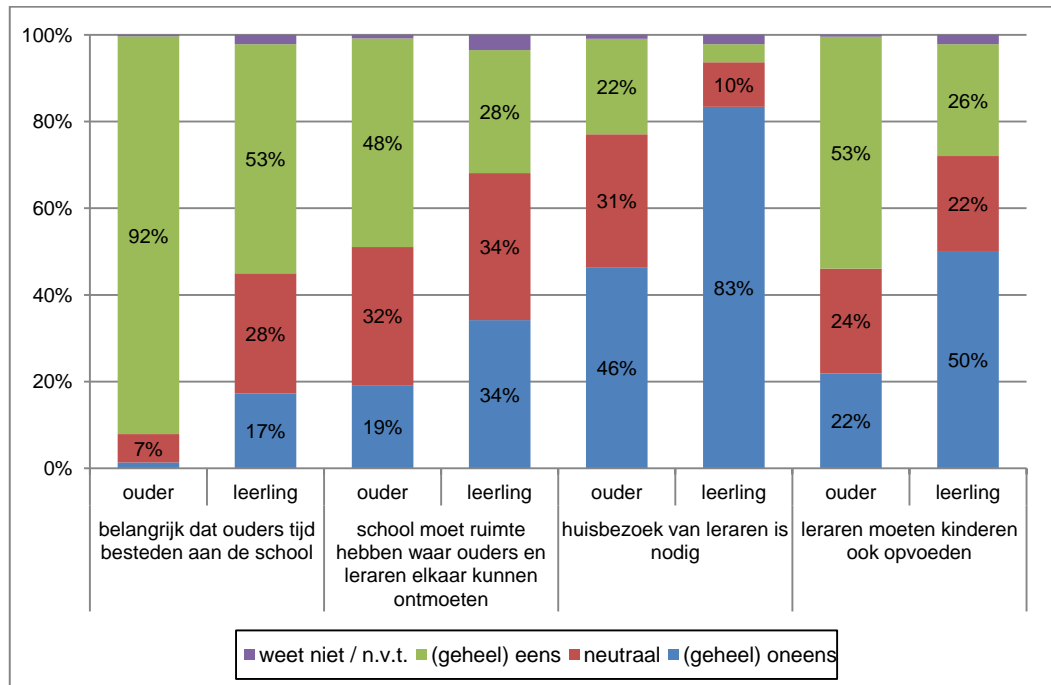
Figuur 5.1 toont dat een ruime meerderheid (55%) van de leraren vindt dat ouders hun kinderen goed opvoeden; 15 procent van de leraren stelt dat ouders tekort schieten in hun opvoedende taken.

Bijna de (47%) van de leraren zegt dat ouders tijd maken voor de school van hun kind; bijna kwart (23%) is het hiermee oneens. Een vijfde (21%) van de leraren vindt dat huisbezoek bij ouders nodig is. Ruim tweevijfde (41%) van de leraren is voorstander van een ruimte in de school waar ouders en leraren elkaar kunnen ontmoeten. Beduidend meer leraren in het po (32%) vinden huisbezoek nodig dan in het vo (18%) en mbo (12%).

Ouders en leerlingen

Hoe kijken ouders en leerlingen aan tegen het belang van het contact tussen ouders en school en de rol van leraren als opvoeders? Zie Figuur 5.2.

Figuur 5.2 – Het belang van contacten tussen ouders en school en de rol van leraren als opvoeder, volgens ouders (n=2.372) en leerlingen (n=740)

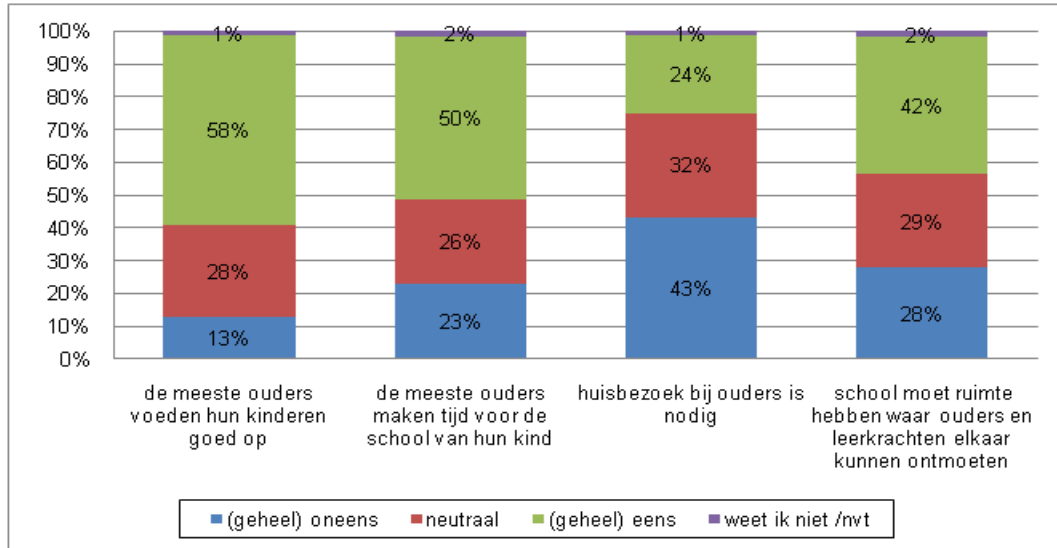
Figuur 5.2 toont dat bijna alle ouders het belangrijk vinden om tijd te besteden aan de school van hun kinderen, terwijl iets meer de helft van de leerlingen hier een voorstander van is. Bijna de helft van de ouders is van mening dat de school een ruimte moet hebben waar de ouders en de leraren elkaar kunnen ontmoeten. Ruim een derde van de leerlingen is het hiermee oneens. Waar een op de vijf ouders nog een voorstander is van huisbezoeken door de leraar, heeft een ruime meerderheid van de leerlingen hier geen behoefte aan. Wat betreft de rol van leraren als opvoeders: de helft van de ouders vindt dat leraren de leerlingen ook moet opvoeden en een vijfde is het daarmee oneens. Van de leerlingen is een kwart hier een voorstander van, de helft is tegen.

5.3 Belang contact ouders - school en de bewegingsvrijheid van leerlingen

Leraren

Wat is de mening van leraren over het belang van het contact tussen ouders en school en de rol van leraren als opvoeders? Zie Figuur 5.3.

Figuur 5.3 – Het belang van contacten tussen ouders en school en de rol van leraren als opvoeder, volgens leraren (n=2.072)

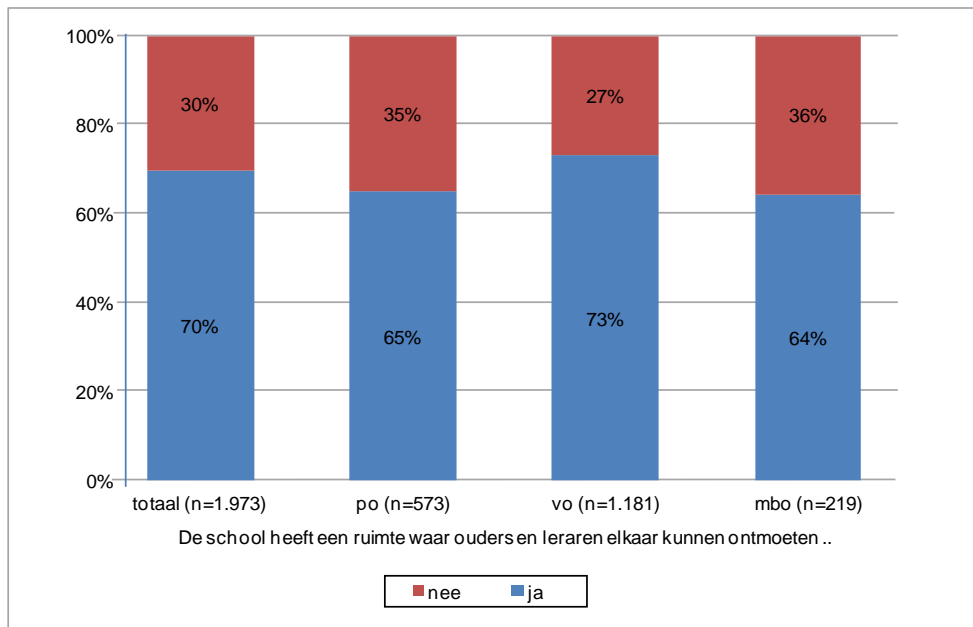

Figuur 5.3 toont dat circa 60 procent van de leraren vindt dat ouders hun kinderen goed opvoeden; bijna 15 procent van de leraren heeft zijn bedenkingen. De helft van de leraren zegt dat ouders tijd maken voor de school van hun kind. Ongeveer een kwart van de leraren is van mening dat huisbezoek bij ouders nodig is ‘meer dan 40 procent vindt dit niet nodig. Ruim 40 procent van de leraren is voorstander van een ruimte in de school waar ouders en leraren elkaar kunnen ontmoeten.

De school heeft een ruimte waar leraren elkaar kunnen ontmoeten

Hebben scholen in het po, vo en mbo een ruimte waar leraren en ouders elkaar kunnen ontmoeten? Zie Figuur 5.4.

Figuur 5.4 – De school heeft een ruimte waar leraren elkaar kunnen ontmoeten volgens leraren in het primair onderwijs (n=573), het voortgezet onderwijs (n=1.181), het mbo (n=219) en in het totaal (n= 1.973)

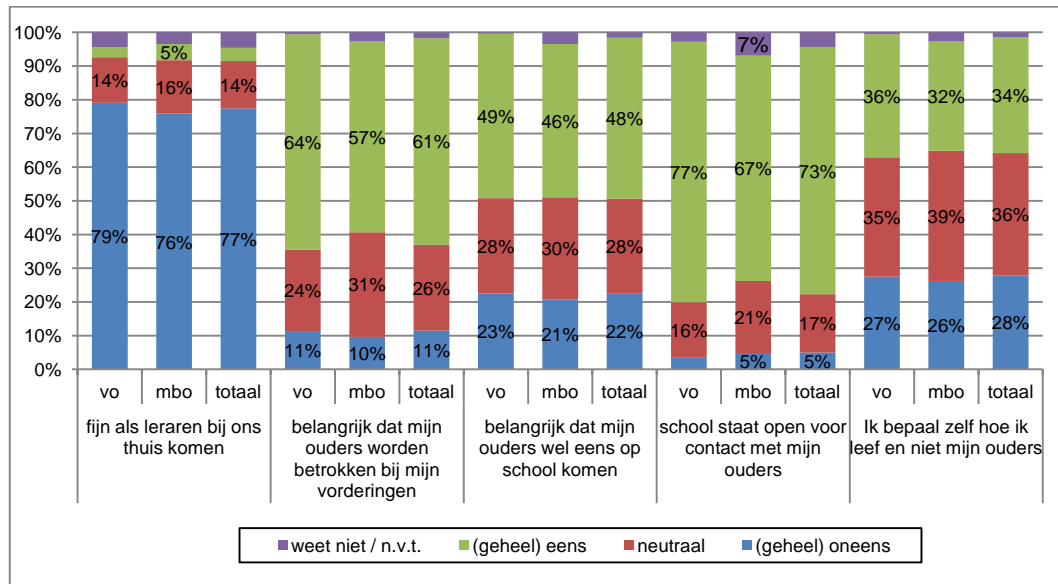

Figuur 5.4 laat zien dat volgens bijna tweederde (65%) van de leraren in het po, bijna driekwart (73%) van de leraren in het vo en bijna tweederde (64%) van de leraren in het mbo de school een ruimte heeft waar leraren en ouders elkaar kunnen ontmoeten.

Leerlingen

Wat is de mening van leerlingen over het belang van het contact tussen ouders en de school en de wens zelf te bepalen hoe zij inhoud geven aan hun leven? Zie Figuur 5.5.

Figuur 5.5 – Visie op de contacten tussen ouders en de school en de bewegingsvrijheid van de leerlingen, volgens de leerlingen (n=740)

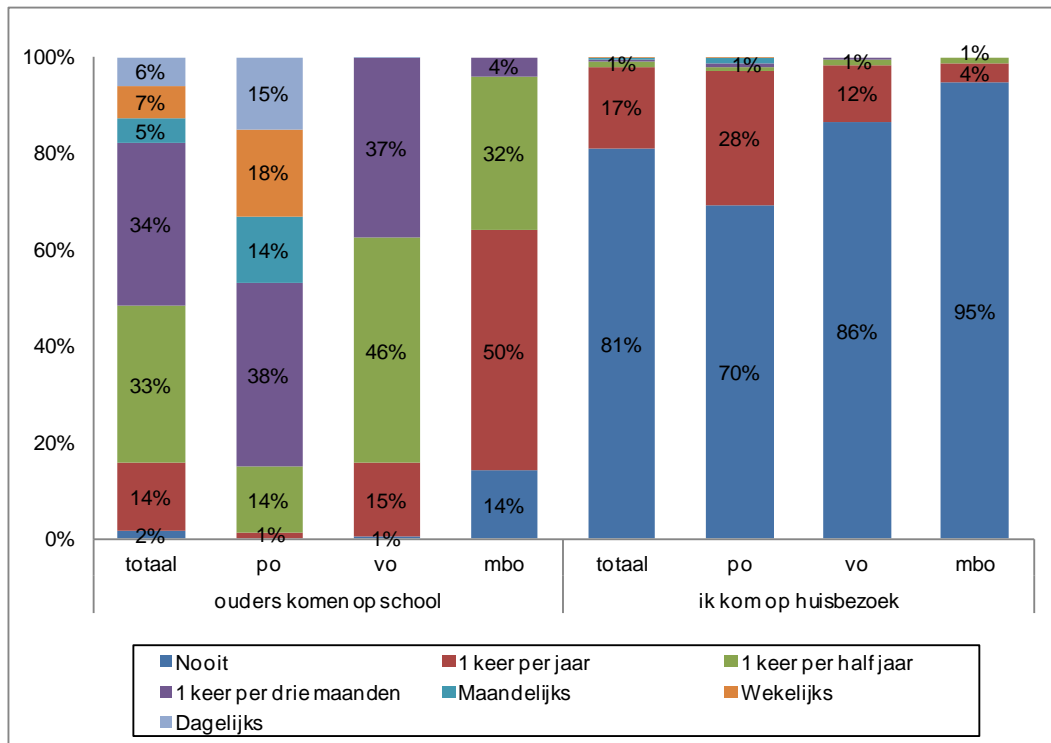
Figuur 5.5 laat zien dat meer dan driekwart van de leerlingen in het vo en mbo het niet prettig vindt als leraren bij hen thuis komen. Meer dan de helft (61%) van de leerlingen uit het vo (64%) en het mbo (57%) vindt het wel belangrijk dat hun ouders worden betrokken bij hun vorderingen en bijna de helft vindt het belangrijk dat ouders wel eens op school komen. Circa een derde van de leerlingen is van mening dat zij zelf wel kunnen bepalen hoe zij leven en niet hun ouders.

5.4 Intensiteit van de contacten tussen ouders - school

Leraren

Hoe frequent zijn volgens de leraren de contacten tussen hen en de school? Zie Figuur 5.6.

Figuur 5.6 – De intensiteit van de contacten tussen ouders en school volgens leraren in het primair onderwijs (n=575), voortgezet onderwijs (n=1.188), in het mbo (n=221) en totaal (n=1.984)

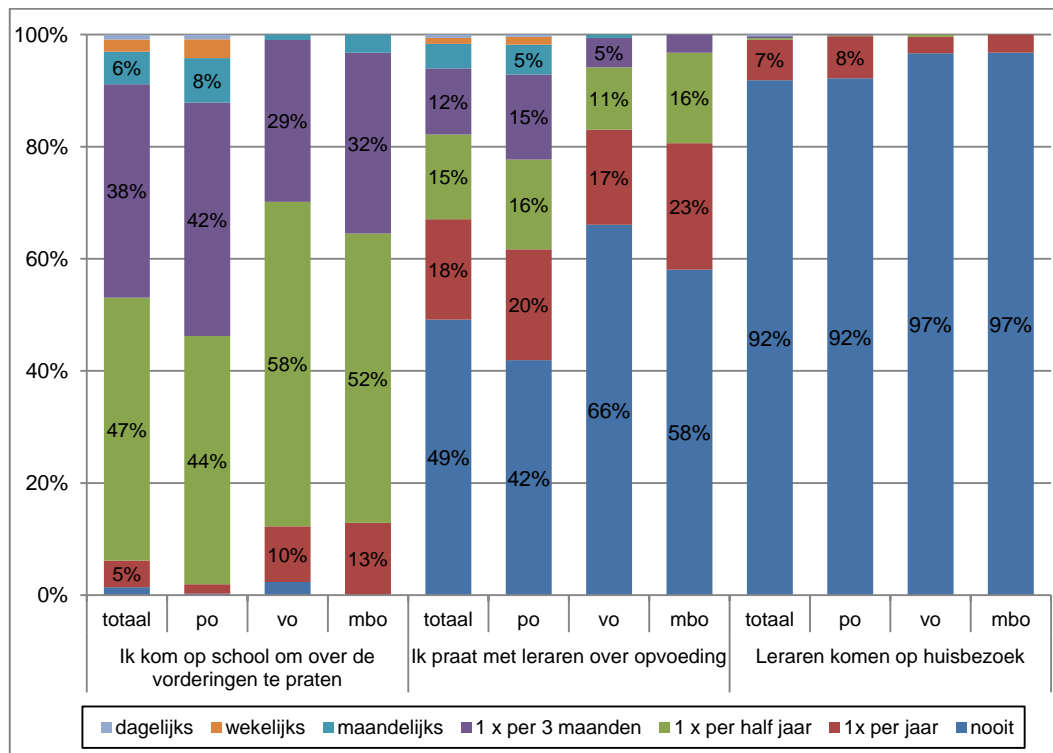
Figuur 5.6 toont dat een derde van de leraren aangeeft dat ouders één keer per drie maanden of één keer per half jaar op school komen. In het primair onderwijs ligt de frequentie van schoolbezoeken van ouders hoger (38% één keer per drie maanden) en in het middelbaar beroepsonderwijs lager (50% één keer per jaar).

De overgrote meerderheid van de leraren gaat niet op huisbezoek en wanneer ze dit wel doen is dit één keer per jaar (17%). Slechts 3 procent gaat vaker op huisbezoek. In het basisonderwijs gaan meer leraren op huisbezoek dan in het voortgezet onderwijs; in het middelbaar beroepsonderwijs leggen leraren het minst een bezoekje af (4%).

Ouders

Hoe frequent zijn volgens ouders de contacten tussen hen en de school? Zie Figuur 5.7.

Figuur 5.7 – De intensiteit van de contacten tussen ouders en school volgens ouders met kinderen in het primair onderwijs (n=1.295), voortgezet onderwijs (n=1.020), in het mbo (n=57) en volgens de ouders in totaal (n=2.372)

Figuur 5.7 toont dat ouders met kinderen in het po regelmatig op school komen om over de vorderingen van hun kinderen te praten. De helft van de ouders komt een keer per drie maanden of vaker langs. In het vo en mbo is dit meestal een keer per half jaar of minder. Bijna de helft van de ouders praat nooit over de opvoeding met leraren. Dit verschilt per onderwijssector. Ouders met kinderen in het po praten vaker met de leraren over de ontwikkeling van hun kind dan in het voortgezet onderwijs. In het vo praten meer ouders (66%) nooit met leraren over opvoeding dan in het po (42%).

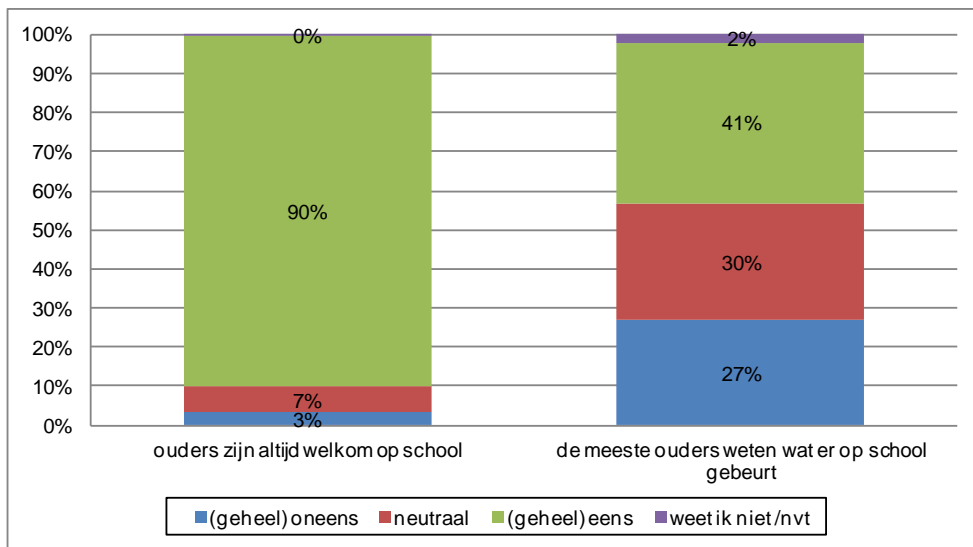
Volgens ouders gaan leraren bijna niet op huisbezoek. Maar 8 procent van de ouders in het primair onderwijs stelt dat de leraar jaarlijks een huisbezoek aflegt. In de vo en mbo komt het (bijna) niet voor. Opmerkelijk is dat 6 procent van de ouders nooit de school bezoekt om over de vorderingen van hun kind te praten.

5.5 Openheid school, overleg over ouderbetrokkenheid en informatieoverdracht

Leraren

Staat de school open voor de ouders en zijn ouders op de hoogte zijn van wat er gebeurt op school? Zie Figuur 5.8.

Figuur 5.8 – Mening leraren over de openheid van de school en geïnformeerd zijn van ouders over wat er gebeurt op school (n=1.984)

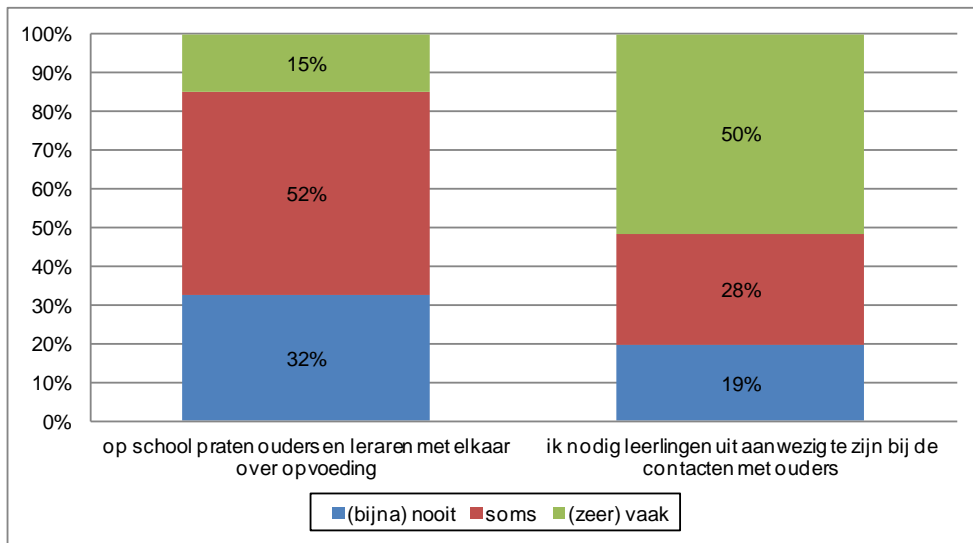

Figuur 5.8 laat zien dat 90 procent van de leraren aangeeft dat ouders altijd welkom zijn op school. Slecht een kleine groep leraren (3%) houdt ouders buiten de deur. Van de leraren geeft tweevijfde (41%) aan dat de meeste ouders weten wat er op de school gebeurt. Ruim een kwart (27%) van de leraren denkt van niet. Meer leraren (58%) in het po dan leraren in het vo (37%) en in het mbo (20%) zijn van mening dat ouders weten wat er op school gebeurt.

Overleg over ouderbetrokkenheid

Is er overleg tussen ouders en leraren over opvoeding en worden leerlingen hierbij betrokken? Zie Figuur 5.9.

Figuur 5.9 – Overleg tussen ouders en leraren over opvoeding en het betrekken van leerlingen hierbij (n=1.973)

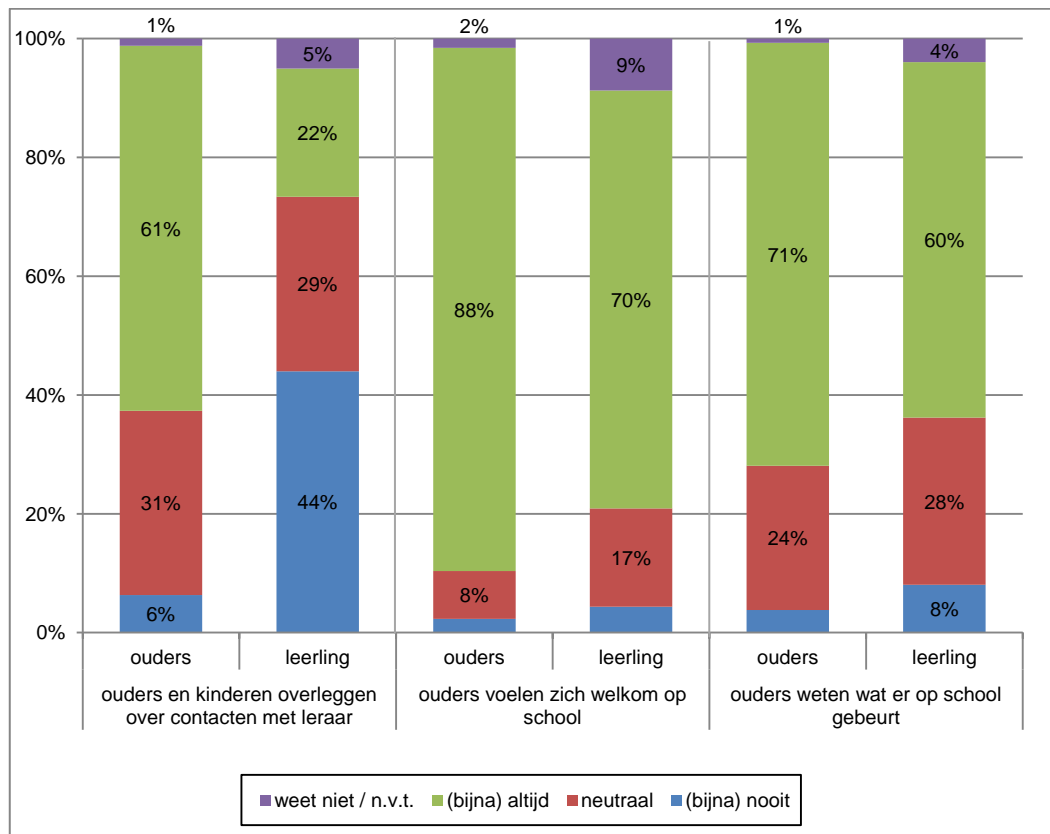

Figuur 5.9 laat zien dat iets meer dan de helft (52%) van de leraren op school met ouders praten over de opvoeding. De helft van de leraren nodigt leerlingen hierbij uit om aanwezig te zijn. Ruim een kwart (28%) vraagt leerlingen er soms bij aanwezig te zijn; een vijfde van de leraren (19%) doet dit niet.

Ouders en leerlingen

Is er overleg tussen ouders en kinderen over contacten met de leraar? Voelen ouders zich welkom op school en zijn ouders op de hoogte van wat er gebeurt op school? Zie Figuur 5.10.

Figuur 5.10 – Overleg tussen ouders en kinderen over contacten met de leraar, ouders zich welkom voelen en ouders op de hoogte zijn van wat er gebeurt op school (ouders: n=2.372) en leerlingen (n=740)

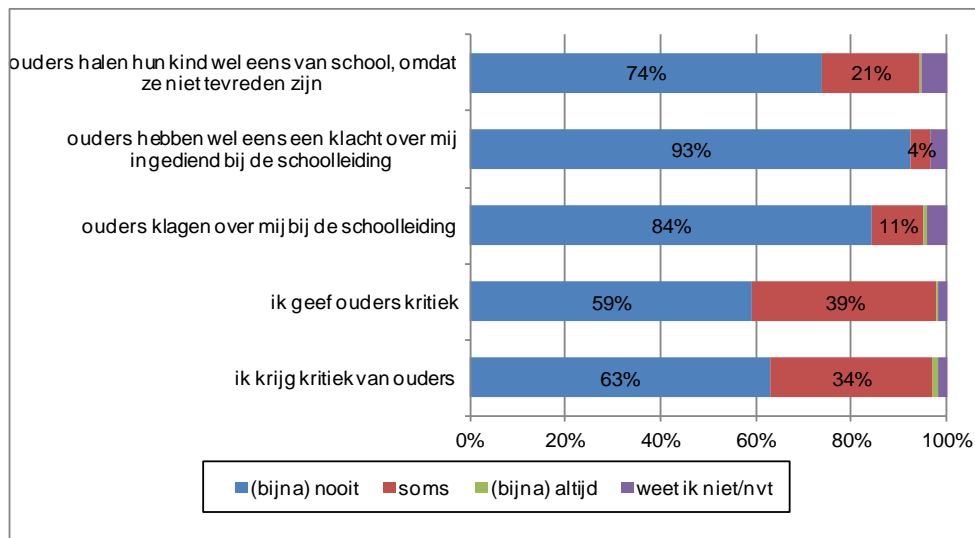
Uit Figuur 5.10 kunnen we opmaken dat een ruime meerderheid (61%) van de ouders (bijna) altijd met hun kinderen overlegt over de contacten met de leraar. De leerlingen denken hier echter anders over; minder dan een kwart (22%) van de leerlingen stelt dat er (bijna) altijd overleg is. Leerlingen zeggen veel vaker (44%) dan ouders (6%) dat het (bijna) nooit gebeurt. Het merendeel van de ouders (88%) en leerlingen (70%) geeft aan dat ouders zich (bijna) altijd welkom voelen. Een ruime meerderheid van de ouders (71%) en de leerlingen (60%) geeft aan dat de school geen geheimen heeft en dat de ouders weten wat er op school gebeurt.

5.6 Wijze waarop ouders ongenoegen uiten over gang van zaken op school

Leraren

Hoe wordt volgens de leraren omgegaan met verschillen van mening over opvoedkundige of onderwijskundige kwesties op school? Zie Figuur 5.11.

Figuur 5.11 – De wijze waarop wordt omgegaan met verschillen van mening over opvoedkundige of onderwijskundige kwesties op school, volgens de leraren (n=1.973)

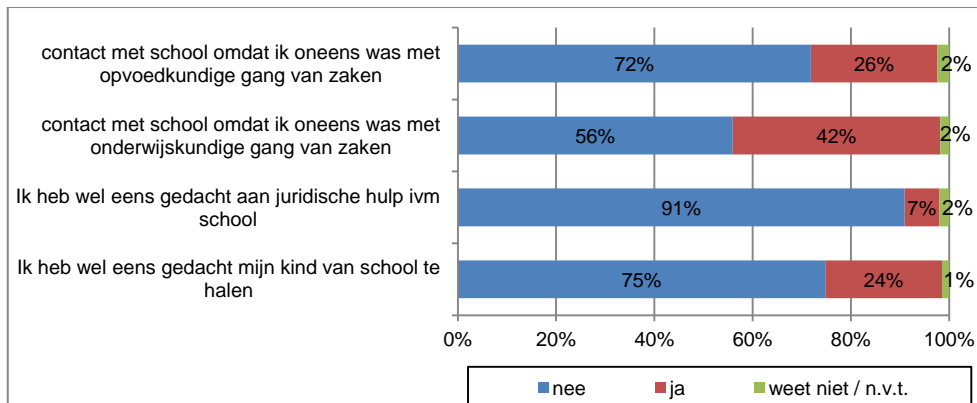
Uit Figuur 5.11 blijkt dat volgens een vijfde (21%) van de leraren ouders soms hun kind van school halen, omdat ze niet tevreden zijn. De overgrote meerderheid (93%) van de leraren geeft aan dat ouders (bijna) nooit een klacht over hen hebben ingediend bij de schoolleiding; 4 procent van de leraren geeft aan dat dit soms gebeurt. Volgens overgrote meerderheid (84%) van de leraren hebben ouders (bijna) nooit geklaagd bij de schoolleiding. Bijna de helft van de leraren geeft ouders soms kritiek (43%), terwijl iets meer dan de helft (55%) dit (bijna) nooit doet. Andersom geeft tweevijfde (40%) van de leraren aan dat zij ook soms kritiek krijgen van ouders. De meerderheid (57%) van de leraren krijgt geen onvertogen woord van de ouders te horen.

Meer leraren (90%) in po stellen dat er nooit bij de schoolleiding wordt geklaagd dan leraren in het mbo (77 procent).

Ouders

Hoe uiten ouders hun ongenoegen over de gang van zaken op school wat betreft opvoedkundige of onderwijskundige kwesties? Zie Figuur 5.12.

Figuur 5.12 – De wijze waarop wordt omgegaan met verschillen van mening over opvoedkundige of onderwijskundige kwesties op school, volgens de ouders (n=2.372)

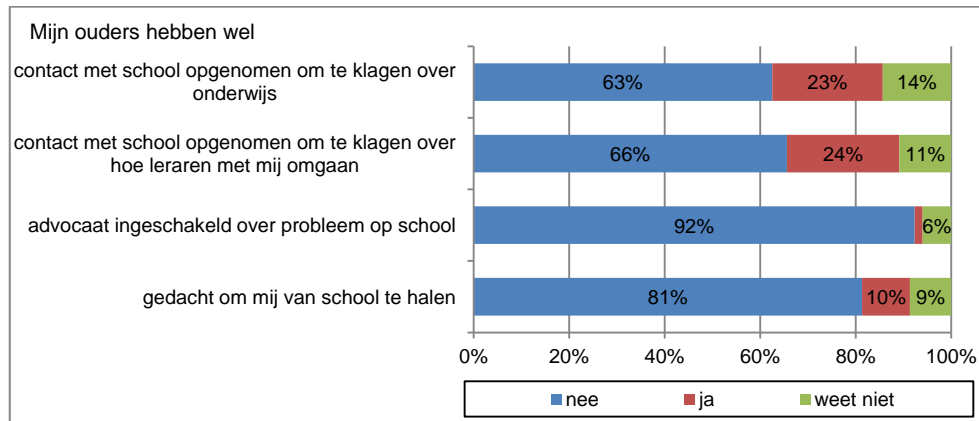
Uit Figuur 5.12 blijkt dat een ruim tweevijfde (43%) van de ouders wel eens contact met de school heeft opgenomen, omdat men het oneens was met de onderwijskundige gang van zaken. Ruim een kwart (26%) van de ouders heeft wel eens contact met de school gezocht, omdat men het oneens was met de opvoedkundige gang van zaken. Bijna een kwart (24%) van de ouders heeft er wel eens over gedacht hun kind van school te halen. Een klein deel (7%) van de ouders heeft wel eens overwogen om juridische hulp te zoeken naar aanleiding van een verschil van mening met de school.

5.7 Omgang met klachten van ouders over het onderwijs

Leerlingen

Hoe wordt volgens de leerlingen omgegaan met klachten van hun ouders over het onderwijs? Zie Figuur 5.13.

Figuur 5.13 - De wijze waarop wordt omgegaan met klachten over het onderwijs, volgens de leerlingen (n=740)

Figuur 5.13 laat zien dat bijna een kwart van de leerlingen stelt dat hun ouders wel eens contact heeft opgenomen met de school om te klagen over het onderwijs of om te klagen hoe leraren met hen omgaan. Bijna geen van de ouders heeft een advocaat ingeschakeld. Een tiende van de leerlingen stelt dat hun ouders er wel eens over gedacht hebben hen van school te halen.

5.8 Samenvattend

In dit hoofdstuk zijn de contacten tussen ouders en school onder de loep genomen.

Meer dan de helft van de leerlingen vindt het belangrijk dat hun ouders worden betrokken bij hun vorderingen en bijna de helft van de leerlingen vindt het belangrijk dat hun ouders wel eens op school komen. Een ruime meerderheid van de leraren vindt dat ouders hun kinderen goed opvoeden en de helft van de leraren vindt dat ouders voldoende tijd maken voor de school (en een kwart vindt dat niet). Volgens leraren zijn ouders altijd welkom op school. Ouders geven aan het belangrijk te vinden om op de hoogte te zijn van wat er gebeurt op school. In het basisonderwijs zijn de contacten tussen ouders en school intensiever dan in het voortgezet onderwijs.

Ouders stellen zich aan de ene kant als klanten op, maar wensen ook een ‘partnerschapsrelatie’ met als ingrediënten: gedeelde verantwoordelijkheid en sociale controle om aan de behoeften van hun kinderen te kunnen voldoen. De helft van de ouders vindt dat leraren de leerlingen ook moet opvoeden en een vijfde is het daarmee oneens. Van de leerlingen is een kwart hier een voorstander van en de helft is tegen.

Iets minder dan de helft van de leraren en ouders pleiten er voor dat de school een ruimte moet hebben waar de ouders en de leraren elkaar kunnen ontmoeten om in een informele sfeer met leraren van gedachten te wisselen, zonder de ‘professionele afstand’ van een tienminutengesprek¹². Leerlingen zijn over het algemeen een stuk minder enthousiast dan de ouders om de ‘eigen’ schoolwereld open te stellen voor hun ouders. Scholen staan voor de opgave om aan de ene kant oog te hebben voor de context van de leerlingen (de thuissituatie) en om tegelijk het vertrouwen van die leerlingen niet te schenden. Bedachtzaamheid is hier het sleutelwoord (vgl. Smit, 1991; Dillen, 2006).

Een huisbezoek afleggen biedt leraren mogelijkheden dieper inzicht te krijgen in de thuis- en opvoedingssituatie van het kind. Slechts een zeer klein deel van de leraren legt huisbezoeken af. De leraren die wel huisbezoeken afleggen, laten daarmee zien dat zij het belangrijk vinden om ouders binnen hun vertrouwde setting te ontmoeten (en daarbinnen te communiceren). Schoolteams geven hiermee ook het signaal af dat men ouders serieus neemt en de relatie tussen ouders en school van belang vindt. Huisbezoeken kunnen een gunstig alternatief zijn voor ouders die – alle toenaderingspogingen ten spijt – de weg naar de school niet vinden.

Beduidend meer leraren in het vo vinden huisbezoek nodig dan in het vo en mbo. Meer dan driekwart van de leerlingen in het vo en mbo vindt het echter niet prettig als leraren bij hen thuis komen. Circa een derde van de leerlingen is van mening dat zij zelf wel kunnen bepalen hoe zij leven en niet hun ouders.

Uit het onderzoek blijkt dat de helft van de ouders graag ziet dat de wijze waarop zij hun kinderen opvoeden en de opvoedingswaarden die zij hebben een vervolg krijgen op school (een vijfde van de ouders vindt het niet nodig). Ruim tweevijfde van de ouders heeft wel eens contact met de school opgenomen, omdat men het oneens was met de onderwijskundige gang van zaken. Ruim een kwart van de ouders geeft aan dat zij wel eens contact met de school heeft gezocht, omdat zij het oneens waren over opvoedkundige kwesties. Het is verontrustend dat bijna een kwart van de ouders er wel eens over heeft gedacht hun kind van school te halen. Dit kan betekenen dat de wensen en verwachtingen van ouders en school soms behoorlijk van elkaar verschillen en ouders zich mogelijk niet serieus genomen voelen.

Opmerkelijk is verder dat 6 procent van de ouders nooit de school bezoekt om over de vorderingen van hun kinderen te praten.

12 Door het opzetten van een ‘ouderkamer’ kan een school de drempel voor ouders verlagen, het contact met ouders intensiveren en de communicatie verbeteren. Een bijkomend voordeel is dat ouders in een ouderkamer ook met elkaar in contact kunnen komen. Ouderkamers kunnen fungeren als ontmoetingspunt, voor ouders onderling, voor ouders, leraren en voor de hele buurt.

In het volgende hoofdstuk staat de omgang tussen leraren en individuele leerlingen centraal.

6 Omgang leraren met individuele leerlingen

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de omgang van leraren met individuele leerlingen vorm krijgt. Indien er geen verschillen zijn in de antwoorden tussen leraren, ouders en leerlingen van de verschillende onderwijssectoren (po, vo, mbo) zullen ze niet apart worden gerapporteerd.

In paragraaf 6.2 beschrijven we de effecten van de aanpak van leraren op het functioneren van leerlingen. In paragraaf 6.3 vatten we de bevindingen kort samen.

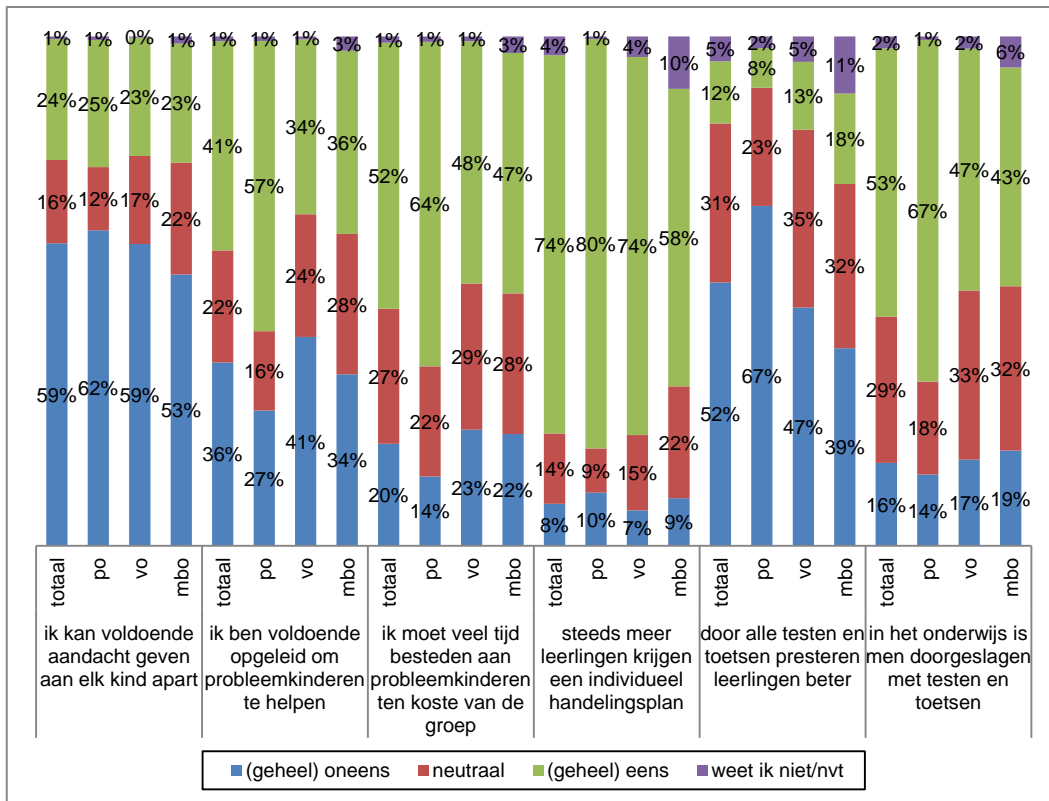
6.2 Aanpak leraren op functioneren van leerlingen

Voor leraren gelden als (minimale) bekwaamheidseisen dat zij op een professionele manier met leerlingen kunnen omgaan (*interpersoonlijk competent*), de leerlingen in een veilige werkomgeving houvast en structuur kunnen bieden om zich sociaal-emotioneel en moreel te kunnen ontwikkelen (*pedagogisch competent*), de leerlingen kunnen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die iedereen nodig heeft in de hedendaagse samenleving (*vakinhoudelijk en didactisch competent*) en kunnen zorgen voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer in de groep of klas (*organisatorisch competent*). Zie paragraaf 2.3.

Leraren

Wat is de mening van de leraren over de wijze waarop ze met leerlingen omgaan en de effecten op het welbevinden en prestaties van de leerlingen? Zie Figuur 6.1 en Figuur 6.2.

Figuur 6.1 – Mening over de aanpak van de leraren en effecten op het welbevinden en de prestaties van leerlingen, volgens leraren in het primair onderwijs (n=565), het voortgezet onderwijs (n=1.163), het mbo (n=214) en in het totaal (n=1.942)

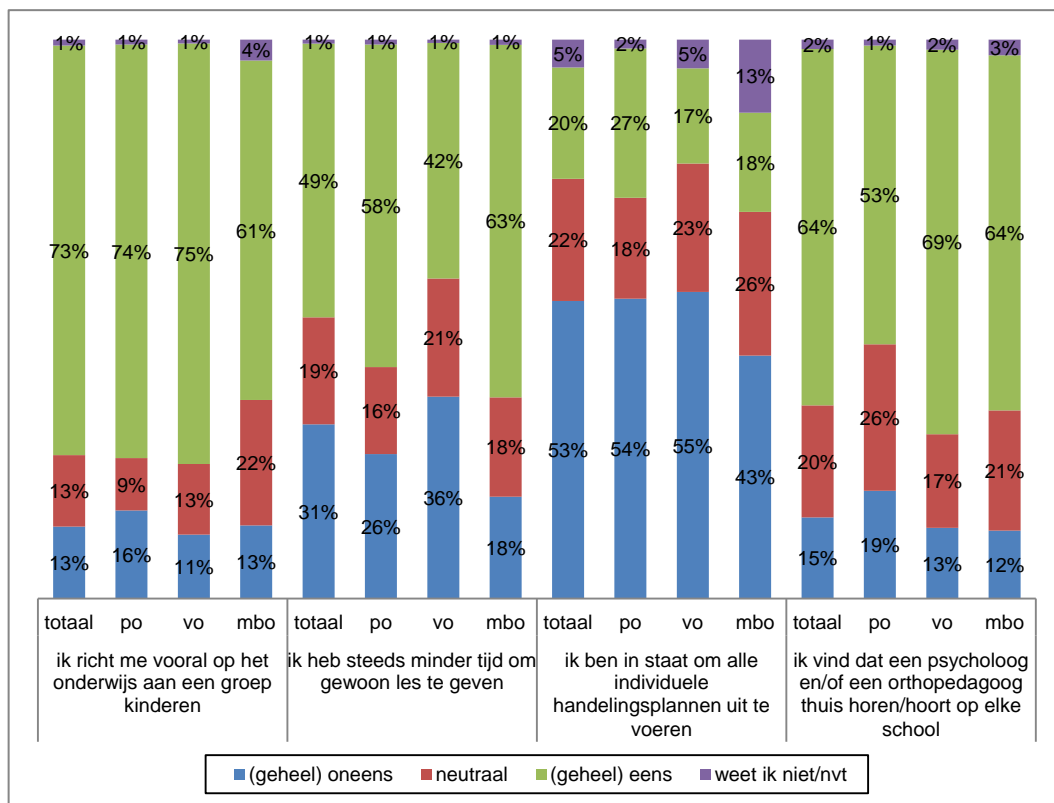
Figuur 6.1. toont dat een ruime meerderheid (59%) van de leraren in alle onderwijssectoren van mening is dat zij onvoldoende aandacht kunnen geven aan elk kind apart. Iets meer dan de helft (52%) van de leraren is van mening dat ze veel aandacht moeten besteden aan probleemkinderen ten koste van de groep; bijna driekwart (74%) van de leerlingen krijgt een individueel handelingsplan.

Ruim een derde (36%) van de leraren vindt zichzelf niet goed opgeleid om probleemleerlingen te helpen. Binnen het voortgezet onderwijs acht tweevijfde (41%) van de leraren zich niet voldoende opgeleid om probleemkinderen te helpen. De meerderheid (52%) van de leraren vindt niet dat door testen en toetsen leerlingen beter presteren. De meerderheid (53%) van de leraren is van mening dat men in het onderwijs is doorgeslagen met testen en toetsen.

Visie op het les geven

Wat is de visie van leraren op het les geven? Zie Figuur 6.2.

Figuur 6.2 – Mening van leraren op het les geven in het primair onderwijs (n=601), het voortgezet onderwijs (n=1.163), het mbo (n=214) en in het totaal (n= 1.978)

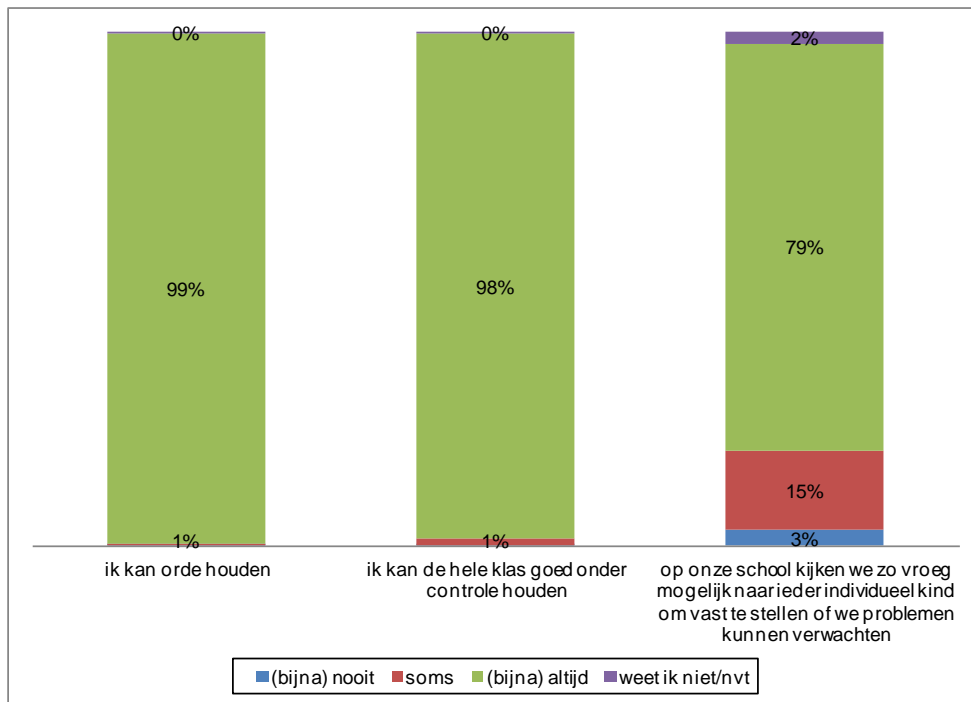

Figuur 6.2 laat zien dat bijna driekwart (74%) van de leraren zich vooral richt op het lesgeven aan een groep kinderen. Bijna de helft (49%) van de leraren stelt echter steeds minder tijd te hebben om gewoon les te geven. Meer dan de helft (53%) van de leraren is niet in staat alle individuele handelingsplannen uit te voeren. Bijna tweederde (64%) van de leraren vindt dat er een psycholoog en/of pedagoog thuis hoort op elke school (po: 53%; vo: 69% en mbo 64%).

Visie op orde houden

Wat is de visie van leraren op orde houden in de klas? Zie Figuur 6.3.

Figuur 6.3 – De visie van leraren op orde houden in de klas (n=1.942)

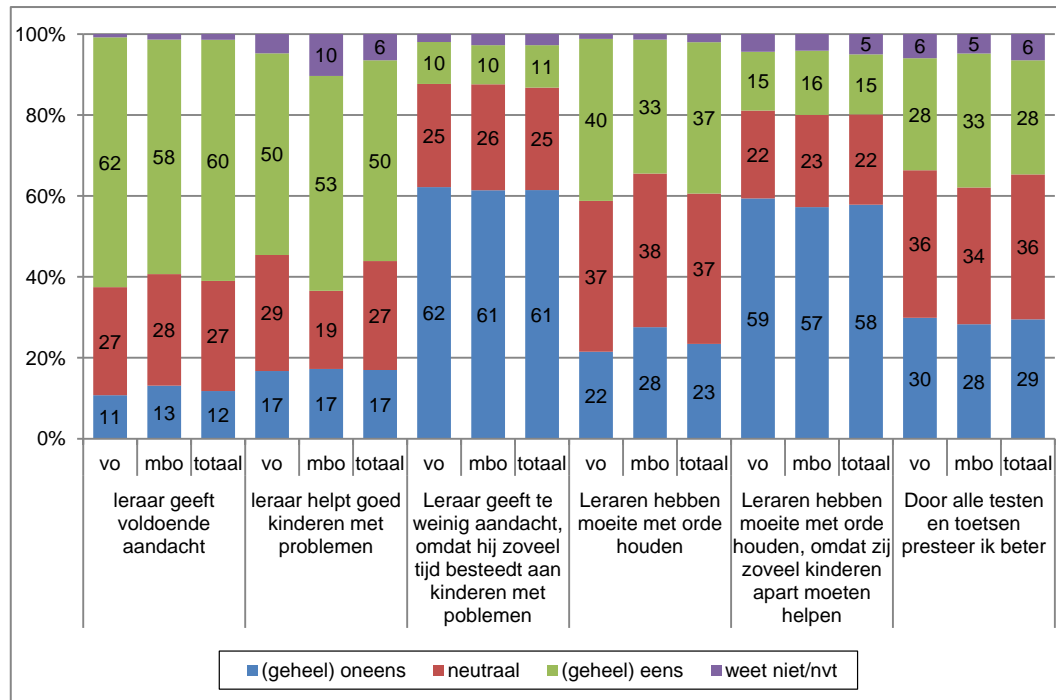

Figuur 6.3 toont dat bijna alle leraren vinden dat ze orde kunnen houden. Volgens een ruime meerderheid (79%) van de leraren wordt op hun school zo vroeg mogelijk naar ieder individueel kind gekeken om vast te stellen of er problemen zijn te verwachten. Dit zeggen meer leraren in het po (89%) dan leraren in het mbo (71%).

Leerlingen

Wat is de mening van de leerlingen over de aanpak van de leraren en de effecten op hun welbevinden en hun prestaties? Zie Figuur 6.4.

Figuur 6.4 – Mening over de aanpak van de leraren en effecten op het welbevinden en de prestaties van leerlingen, volgens leerlingen in het voortgezet onderwijs (n = 502), mbo (n=145) en in totaal (n=647)

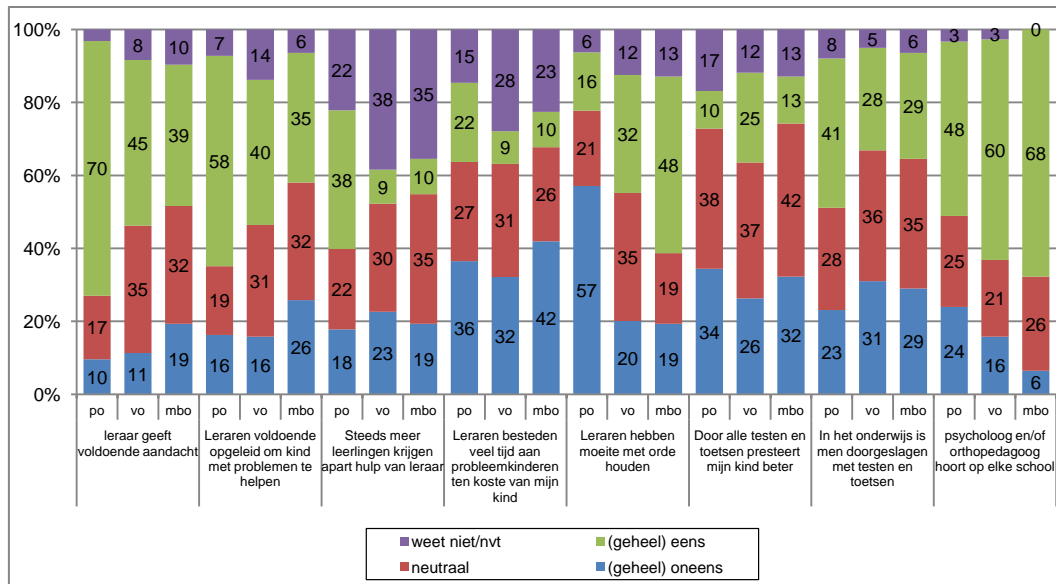
Figuur 6.4 toont dat een meerderheid (circa 60%) van de leerlingen van mening is dat zij voldoende aandacht krijgen van de leraar. De helft van de leerlingen vindt dat kinderen met problemen goed worden geholpen.

Meer dan een derde (37%) van de leerlingen stelt dat leraren moeite hebben met orde houden; slechts 15% van de leerlingen veronderstelt dat dit komt omdat leraren zoveel kinderen apart moeten helpen. Ruim een kwart van de leerlingen denkt dat zij door het maken van testen en het afleggen van toetsen beter presteren.

Ouders

Wat is de mening van de ouders over de aanpak van de leraren en de effecten op het welbevinden en de prestaties van leerlingen? Zie Figuur 6.5.

Figuur 6.5 – De aanpak van leraren en de effecten op het welbevinden en de prestaties van leerlingen, volgens ouders met kinderen in het primair onderwijs (n = 1.295), voortgezet onderwijs (n=1.020) en mbo (n=57)

Figuur 6.5 laat zien dat 40 procent van de ouders van mening is dat leraren de leerlingen voldoende aandacht geven. Een op de tien vindt dat dit te wensen over laat. Ruim een derde van de ouders denkt dat leraren voldoende opgeleid zijn om leerlingen met problemen te helpen en een kwart vindt dit niet. Ruim een derde van de ouders (38%) in het primair onderwijs is van mening dat steeds meer leerlingen in de klas individuele hulp nodig hebben van de leraar. Ruim een vijfde van de ouders in het primair onderwijs vindt dat dit koste gaat van de aandacht voor de andere leerlingen.

Een derde van de ouders in het vo en bijna de helft van de ouders in het mbo stelt dat leraren moeite hebben met orde te houden in de klas. Volgens 16 procent van de ouders in po kan de leraar de klas niet in toom houden. Een klein deel van de ouders gaat er vanuit dat door het testen en toetsen hun kind beter presteert. Ruim een derde van de ouders in het po en een kwart van de ouders in het vo denkt dat niet. Bijna de helft (48%) van de ouders in het po, 60 procent van de ouders in het vo en 68 procent van de ouders in het mbo is voorstander dat op iedere school een psycholoog en/ of orthopedagoog is.

6.3 Samenvattend

In dit hoofdstuk is beschreven hoe leraren omgaan met individuele leerlingen.

Een ruime meerderheid van de leerlingen vindt dat zij voldoende aandacht krijgen van de leraar. Ouders zijn minder vaak dan leerlingen van mening dat leerlingen de aandacht krijgen die ze nodig hebben: 40 procent van de ouders vindt dat leraren de leerlingen voldoende aandacht geven.

Bijna alle leraren vinden dat zij prima orde kunnen houden in de klas. Dit contrasteert met het beeld dat bij ouders leeft: 16 procent van de ouders in het po, een derde van de ouders in het vo en bijna de helft van de ouders in het mbo stelt dat leraren de klas niet de baas kunnen. Meer dan een derde van de leerlingen stelt dat leraren moeite hebben met orde houden. De helft hiervan ziet als mogelijke oorzaak van de ordeproblemen dat veel medeleerlingen individuele hulp nodig hebben.

Ruim de helft van de leraren is van mening dat zij niet voldoende aandacht kunnen geven aan elk kind apart. Met name binnen het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs vinden veel leraren dat zij niet goed genoeg zijn opgeleid om probleemleerlingen te begeleiden. Dit verklaart wellicht waarom tweederde van de leraren vindt dat er een orthopedagoog en/of psycholoog binnen de school aanwezig hoort te zijn. Bijna de helft van de ouders in het po en 60 procent van de ouders in het vo, en 68 procent van de ouders in mbo is hier voorstander van.

Een ruime meerderheid van de leerlingen is van mening voldoende aandacht te krijgen van de leraar. De helft van de leerlingen vindt dat medeleerlingen met problemen goed worden geholpen. Ouders zijn minder vaak dan leerlingen van mening dat leerlingen de aandacht krijgen die ze nodig hebben.

Meer dan de helft van de leraren vindt dan men in het onderwijs is doorgeslagen met leerlingen de maat nemen met testen en toetsen.

In het laatste hoofdstuk komt het oordeel van leraren, leerlingen en ouders over de kwaliteit van het onderwijs aan de orde.

7 Oordeel over kwaliteit onderwijs

7.1 Inleiding

In dit afsluitende hoofdstuk beschrijven we het oordeel van leraren, leerlingen en ouders over de kwaliteit van het onderwijs. Indien er geen verschillen zijn in de antwoorden tussen leraren, ouders en leerlingen van de verschillende onderwijssectoren (po, vo, mbo) zullen ze niet apart worden gerapporteerd.

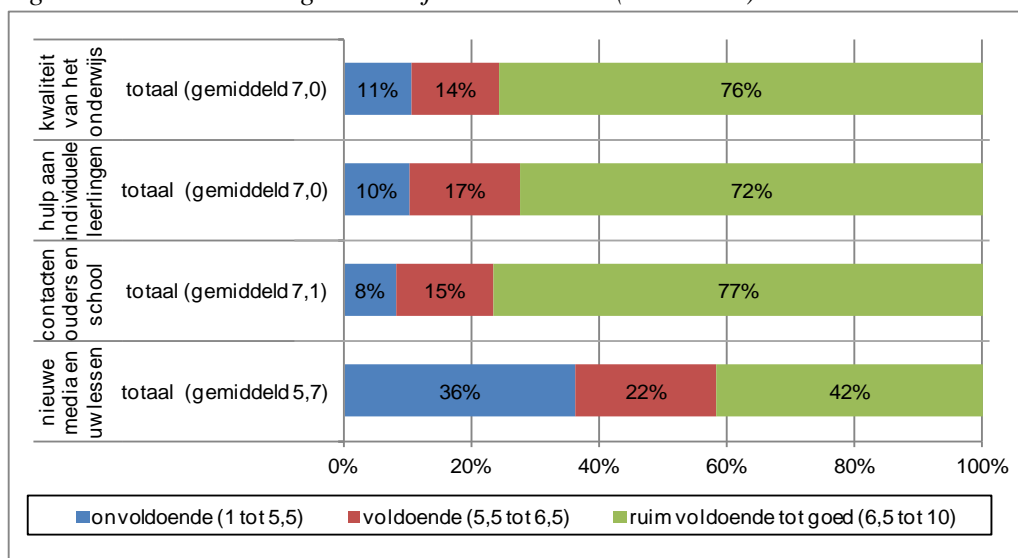
In paragraaf 7.2 geven we algemeen beeld hoe ouders en leerlingen de kwaliteit beoordelen. In paragraaf 7.3 bespreken de beoordeling van ouders van de kwaliteit van het basisonderwijs. In paragraaf 7.4 en paragraaf 7.5 geven leerlingen en ouders een oordeel over de kwaliteit van het voortgezet onderwijs en het mbo. In paragraaf 7.6 maken we de balans op en geven een samenvatting van de bevindingen.

7.2 Oordeel kwaliteit onderwijs

Leraren

Hoe beoordelen leraren de kwaliteit van het onderwijs? Zie Figuur 7.1.

Figuur 7.1 – Beoordeling onderwijs door leraren (n = 1.932)

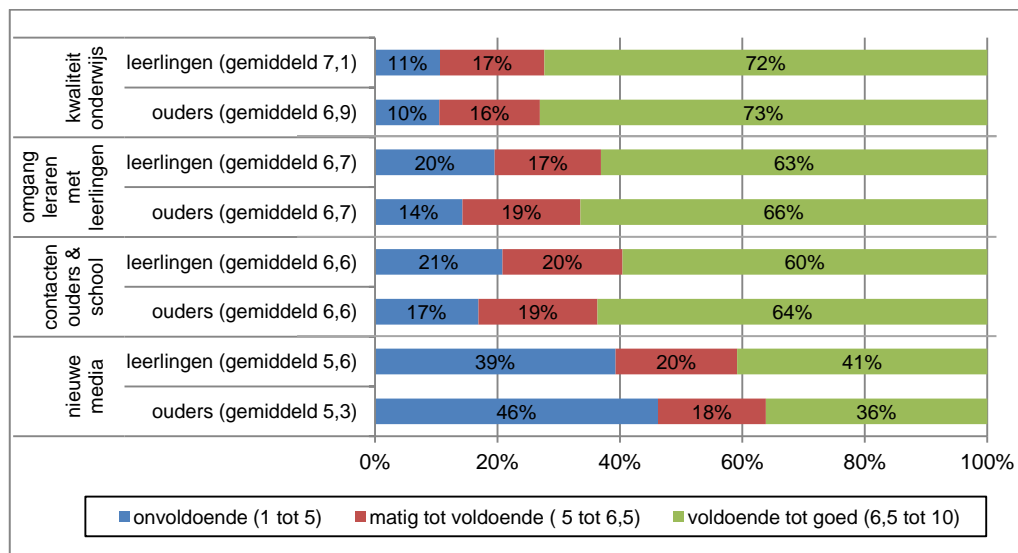

Figuur 7.1 laat zien dat leraren over het algemeen tevreden zijn over de kwaliteit van het onderwijs. Ruim driekwart (76%) van de leraren geeft een ruime voldoende tot goed; gemiddeld 7,0. Ook leraren zien ruimte voor verbetering, ruim één op de tien geeft de kwaliteit van onderwijs een onvoldoende. Leraren geven zelf in bijna driekwart van de gevallen een voldoende voor de hulp die zij aan individuele leerlingen geven. Over de contacten tussen ouders en de school zijn de leraren zelf over het algemeen tevreden, ruim driekwart geeft een ruime voldoende tot goed. Iets minder dan tien procent geeft een onvoldoende. Het gebruik van nieuwe media op school krijgt van tweevijfde (42%) van de leraren gemiddeld net een voldoende (5,7); 36 procent geeft een onvoldoende.

Leerlingen en ouders

Hoe beoordelen leerlingen en ouders de kwaliteit van het onderwijs? Zie Figuur 7.2.

Figuur 7.2 – Beoordeling onderwijs door leerlingen (n = 740) en ouders (n = 2.372)

Figuur 7.2 laat zien dat leerlingen en ouders over het algemeen tevreden zijn over de kwaliteit van het onderwijs. Circa driekwart van hen geeft een voldoende; ouders geven gemiddeld een 7,1 en leerlingen een 6,9. Overigens blijft er ruimte voor verbetering, een op de tien geeft de onderwijskwaliteit een onvoldoende. Ouders en leerlingen zijn over het algemeen ook positief over de omgang tussen leraren en leerlingen. Leerlingen zijn wel iets kritischer, één op de vijf vindt dit onvoldoende. Bijna driekwart van de ouders en de helft van de leerlingen geeft als oordeel over de contacten tussen ouders en school: voldoende tot goed. Een kwart van de leerlingen

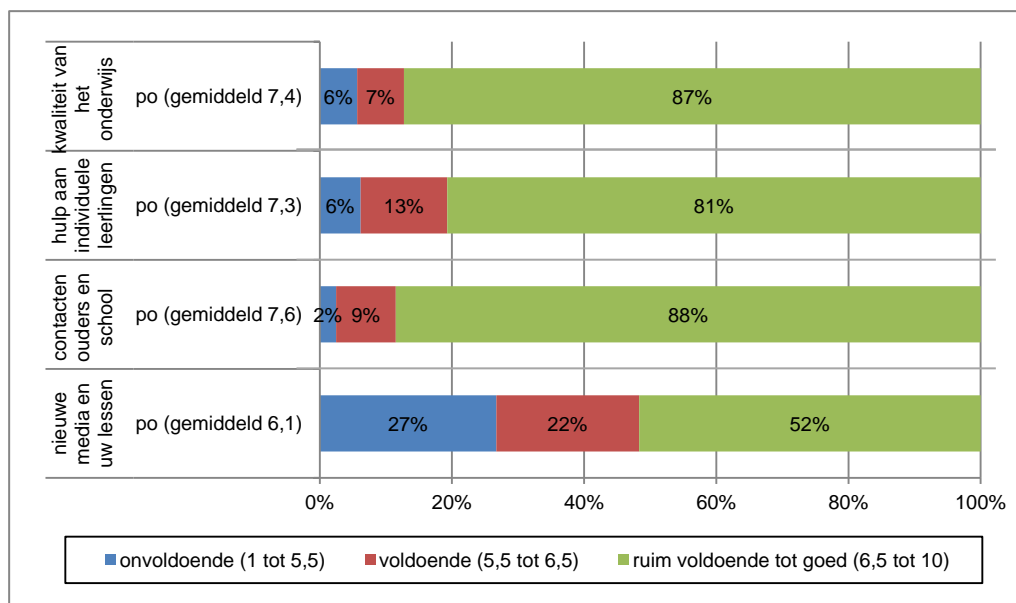
geeft een onvoldoende, eveneens 14 procent van de ouders. Het gebruik van nieuwe media op school wordt door leerlingen en ouders minder goed beoordeeld. Het gemiddelde rapportcijfer is net voldoende.

7.3 Oordeel kwaliteit basisonderwijs

Leraren

Hoe beoordelen leraren in het primair onderwijs de kwaliteit van het onderwijs? Zie Figuur 7.3.

Figuur 7.3 – Beoordeling onderwijs door leraren uit het primair onderwijs (n = 565)

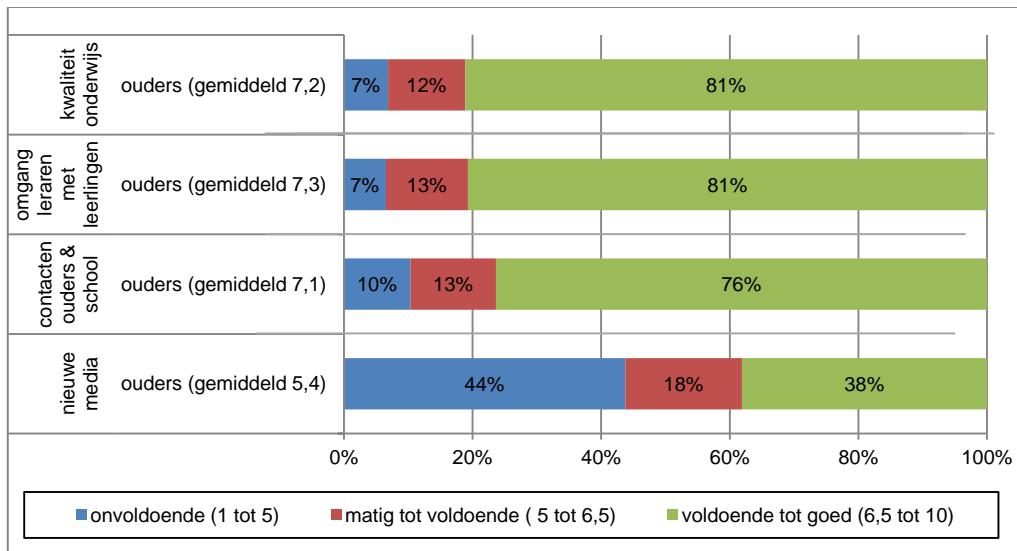

Figuur 7.3 toont dat een ruime meerderheid van de leraren uit het primair onderwijs de kwaliteit van het onderwijs als ruim voldoende tot goed beoordeelt. Het hoogst scoren de contacten tussen ouders en school (7,6) en het laagst scoort de inzet van nieuwe media in de les (6,1).

Ouders

Hoe beoordelen ouders de kwaliteit van het basisonderwijs? Zie Figuur 7.4.

Figuur 7.4 – Beoordeling basisonderwijs door ouders met leerlingen in basisonderwijs (n = 1.295)

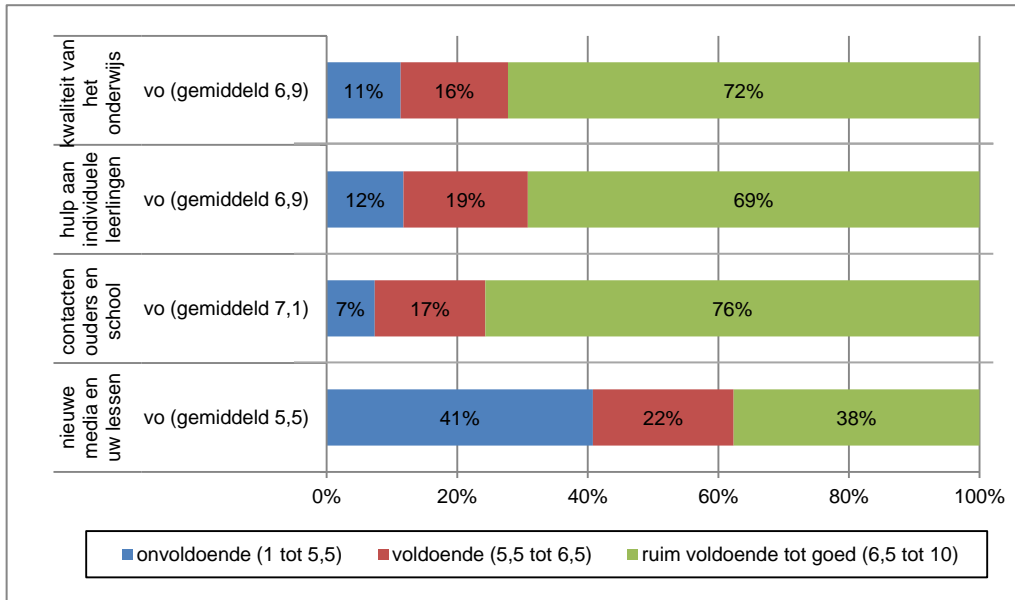
Figuur 7.4 toont een ruime meerderheid van de ouders de kwaliteit van het onderwijs als voldoende tot goed beoordeelt. Het hoogst scoort de omgang met leerlingen (7,3) en het laagst scoort de omgang met nieuwe media (5,4). Het gemiddelde rapportcijfer is net voldoende; 44 procent van de ouders geeft een onvoldoende.

7.4 Oordeel kwaliteit voortgezet onderwijs

Leraren

Hoe beoordelen leraren uit het voortgezet onderwijs de kwaliteit van het onderwijs? Zie Figuur 7.5.

Figuur 7.5 – Beoordeling onderwijs door leraren uit het voortgezet onderwijs (n = 1.155)

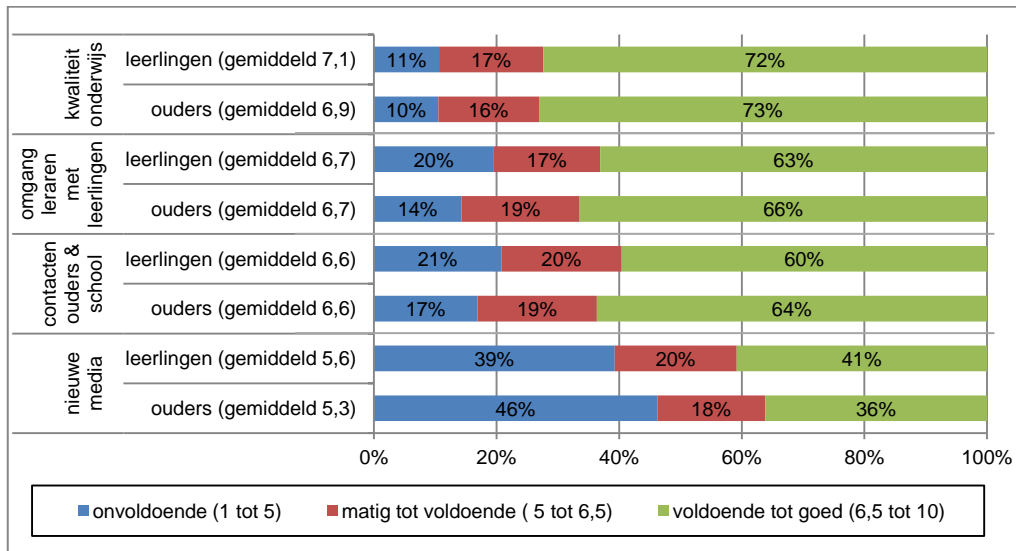

Figuur 7.5 laat zien dat circa driekwart van de leraren uit het voortgezet onderwijs de kwaliteit van het onderwijs, hulp aan individuele leerlingen en contacten tussen ouders en de school als ruim voldoende tot goed typeert. De uitzondering is de inzet van nieuwe media in de les, hier geeft circa 40 procent een ruim voldoende tot goed. Eenzelfde beeld ontstaat wanneer men kijkt naar de onvoldoendes. Ook hier is het gebruik van nieuwe media in de les de uitzondering. Bij de kwaliteit van het onderwijs, hulp aan individuele leerlingen en contacten tussen ouders en de school geeft één op de tien leraren een onvoldoende, bij de inzet van nieuwe media in de les is dit aantal vier keer zo hoog.

Leerlingen en ouders

Hoe beoordelen leerlingen en ouders de kwaliteit van het voortgezet onderwijs? Zie Figuur 7.6.

Figuur 7.6 – Beoordeling voortgezet onderwijs door leerlingen (n = 577) en ouders (n = 1.020)

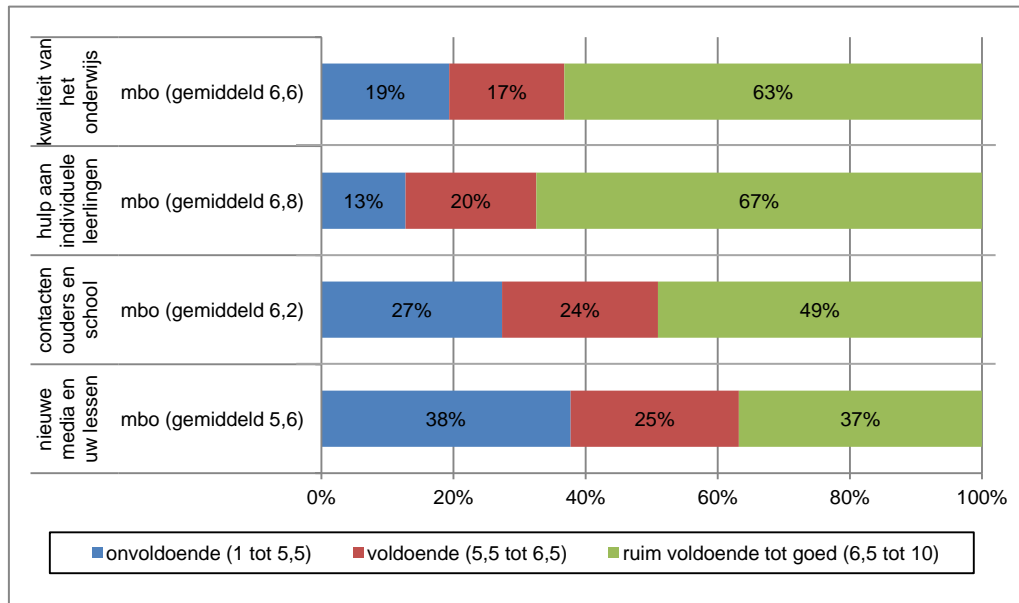
Figuur 7.6 toont dat bijna driekwart van de ouders en leerlingen in het voortgezet onderwijs de kwaliteit als voldoende tot goed typeert. Zo'n tweederde van de ouders en de leerlingen oordeelt ook positief over de omgang van de leraren met leerlingen en de contacten met ouders. Een vijfde van de leerlingen geeft de contacten tussen leraren en leerlingen en de contacten tussen ouders en school een onvoldoende. Het gebruik van nieuwe media wordt door leerlingen en ouders minder goed beoordeeld. Het gemiddelde rapportcijfer is net voldoende. Respectievelijk geeft tussen de 36 en 39 procent een onvoldoende.

7.5 Oordeel kwaliteit middelbaar beroepsonderwijs

Leraren

Hoe beoordelen leraren uit het mbo de kwaliteit van het onderwijs? Zie Figuur 7.7.

Figuur 7.7 – Beoordeling onderwijs door leraren uit het middelbaar beroepsonderwijs (n = 212)

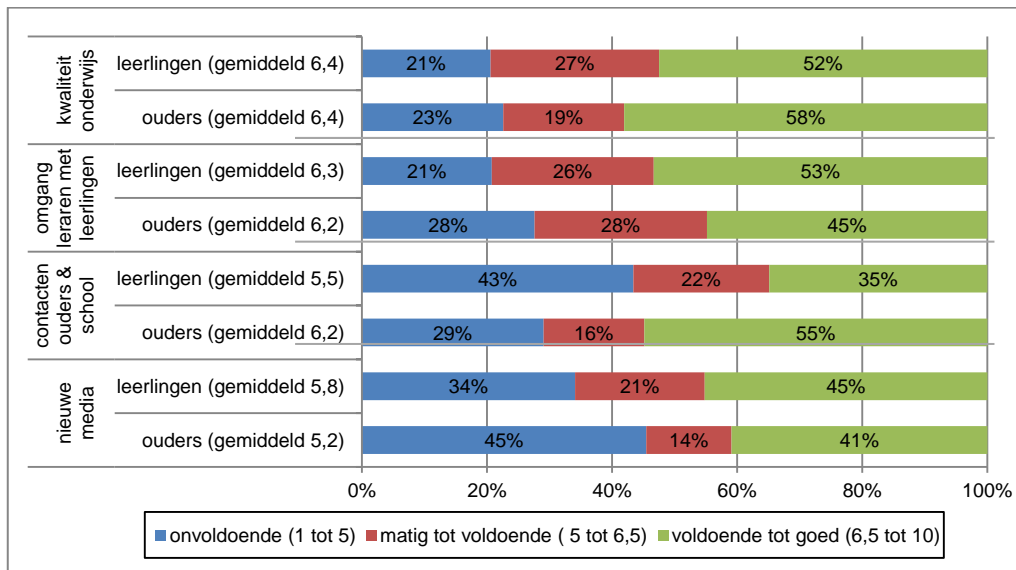
Figuur 7.7 laat zien dat leraren uit het mbo de kwaliteit van het onderwijs als ruim voldoende tot goed beoordelen. Het hoogst scoort de hulp aan individuele leerlingen (6,9) en het laagst scoort de inzet van nieuwe media in de les (5,6).

Opmerkelijk is dat de leraren uit het mbo ten opzichte van hun collega's in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs gemiddeld minder positief zijn over de kwaliteit van het onderwijs, hulp aan individuele leerlingen, contact tussen ouders en de school en de inzet van nieuwe media. Een belangrijke kanttekening is de betrouwbaarheid van de uitspraken. Deze is beperkt, omdat er relatief weinig respondenten hebben meegedaan uit het middelbaar beroepsonderwijs.

Leerlingen

Hoe beoordelen leerlingen de kwaliteit van het middelbaar beroepsonderwijs? Zie Figuur 7.8.

Figuur 7.8 – Beoordeling kwaliteit mbo door leerlingen (n = 163) en ouders (n = 57)

Figuur 7.8 laat zien dat leerlingen/studenten en ouders over de hele linie de kwaliteit van het onderwijs als matig tot voldoende beoordelen. Er zijn echter te weinig respondenten om hierover (harde) uitspraken te kunnen doen.

7.6 Samenvattend

Een ruime meerderheid van de *leraren* beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs gemiddeld met 7,0, hulp aan individuele leerlingen gemiddeld met 7,0 en contacten tussen ouders en de school 7,1. De inzet van nieuwe media in de les wordt door leraren uit alle onderwijssectoren gemiddeld het laagste beoordeeld (gemiddeld 5,7). De leraren uit het middelbaar beroepsonderwijs geven gemiddeld de laagste scores en de leraren in het basisonderwijs de hoogste.

Een ruime meerderheid van de *ouders* en *leerlingen* beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs voldoende tot goed. Gemiddeld beoordelen de ouders de kwaliteit met een 7,1 en de leerlingen met 6,9. Dit beeld komt overeen met het rapportcijfers dat de Nederlandse bevolking geeft aan leraren. Sinds 1999 zijn de waarderingscijfers gedaald, dit komt, omdat het aanzien van het beroep van leraar is verminderd, mede doordat veel ouders tegenwoordig hoger opgeleid zijn dan de leraren (Vrieze & Van Kuijk, 2011). Het hoogst scoort de omgang met leerlingen en het laagst de omgang met nieuwe media.

Literatuur

- Choi, P. & Tang, S. (2009). Teacher commitment trends: Cases of Hong Kong teachers from 1997 to 2007. *Teaching and Teacher Education*, 25(5), 767-777.
- Coleman, J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95-120.
- Centraal Planbureau (2011). *Economische beleidsanalyse. Nederlandse onderwijsprestaties in perspectief*. <http://www.cpb.nl/publicatie/nederlandse-onderwijsprestaties-in-perspectief>
- Dillen, A. (2006). Die ouders toch! Ethische reflecties over omgaan met gezinnen binnen een schoolcontext. In C. Hermans (Red.). *Partnerschap als waardegemeenschap* (pp. 39-51). Budel: Damon.
- Free, C. (2009) *Op de koffie bij Obama. Marketing, Communicatie en het Beroepsonderwijs*. Den Bosch: School voor de toekomst/Consortium voor innovatie.
- Fullan, M. & Levin, B. 2009. *The fundamentals of whole-system reform*. Gepubliceerd op 12 juni 2009. Geraadpleegd via <http://websspacwe.oise.utoronto.ca/levinben/fullan-levin-ed%20week.pdf>, juni 2010.
- Gennip, H. van (2009). Competenties adequaat kunnen omgaan met gedragsproblemen van kinderen. Rollen van leraren en ouders bij gedragsproblemen. In F. Smit (red.). *Ouders en school. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in de praktijk* (pp 89 – 100). Den Haag/Nijmegen: Sdu Uitgevers/Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Grozier, G. (2001). Excluding parents: The decentralisation of parental involvement. *Race, Ethnicity and Education*, 4, (4), 329-341.
- Kuijk, J., van, Gennip, H. van & Vrieze, G. (2009). *De werking van bekwaamheidseisen. Casestudies in drie onderwijssectoren*. Nijmegen: ITS.
- Laemers, M. (2011). Betrokken ouders. In F. Smit (red.). *De Wet van de oogst. Partnerschap ouders, school en buurt. Meesterklasbijdragen* (pp. 7- 14). Nijmegen: Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen. <http://www.ru.nl/its/expertisecentrum/meesterklas/>
- Lortie, Dan C. (1975). *Schoolteacher: A sociological study*. Chicago: University Press.
- Martens, R. & Hooijer, J. (2011). De leervitale leraar: een paradox verklaard. *Onderwijsinnovatie*, 13, (1), 12-16).
- McDaniel, O., Immers, R., Neeleman, A. & Schmidt, G. (2010). Op de grens van individuele verantwoordelijkheid en bestuurlijk verlangen. Onderzoek bij 12 mbo-

- instellingen naar de professionaliteit van de docent. www.mboraad.nl, CBE Nederland.
- Mendel, M. (2001). Increasing social capital: teachers about school-family-community partnerships. Results of a study on the orientations of American and Polish teachers. In F. Smit, K. van der Wolf & P. Sleegers (Eds.). *A Bridge to the Future. Collaboration between Parents, Schools and Communities* (pp. 125 – 136). Nijmegen/Amsterdam: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen/Kohnstamm Instituut.
<http://www.its.kun.nl/web/publikaties/pdf-files/rapporten/aBridgetothefuture.pdf>
- Mooij, T. (2009). Hoe kinderen opvoeding en ontwikkeling in eigen beheer kunnen krijgen. In F. Smit (red.). *Ouders en school. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in de praktijk* (pp 102 – 104). Den Haag/Nijmegen: Sdu Uitgevers/ Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Onderwijsraad (2010). *Ouders als partners*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Schut, K. & Craenen, O. (2010). *Nationale Onderwijs Monitor Informatie & Media*. www.oig.nl, (December 2010).
- Sikkes, R. (2009). Weg met de ouderbijdrage. In F. Smit (red.). *Ouders en school. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in de praktijk* (pp. 82 – 89). Den Haag/ Nijmegen: Sdu Uitgevers/ Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smeets, E. (2009). Aanpak voor betere samenwerking tussen school en ouders. Het optimaliseren van de relatie met ouders van leerlingen met specifieke onderwijsbehoefte. In F. Smit (red.). *Ouders en school. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in de praktijk* (pp. 82 – 89). Den Haag/Nijmegen: Sdu Uitgevers/ Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smit, F. (2011). Educatief partnerschap en de zeven eigenschappen van optimale ouderbetrokkenheid. In F. Smit (red.). *De Wet van de oogst. Partnerschap ouders, school en buurt. Meesterklasbijdragen* (pp. 27-29). Nijmegen: Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
<http://www.ru.nl/its/expertisecentrum/meesterklas/>
- Smit, F. (2010). *Inspraak en school. Moderne inspraak in het primair en voortgezet onderwijs*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Smit, F. (2009). Hoe bereik je de leerling? Maak medezeggenschap ‘cool’. *MR magazine*, 5, 7-9.
- Smit, F. (1991). *De rol van ouderparticipatie in het basisonderwijs: een onderzoek naar vorm, inhoud en effecten van ouderparticipatie in het basisonderwijs*. ITS: Nijmegen.
- Smit, F., Wolf, K. van der & Sleegers, P. (Eds.) (2001), *A Bridge to the Future. Collaboration between Parents, Schools and Communities*. Nijmegen/Amsterdam: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen/Kohnstamm Instituut.
<http://www.its.kun.nl/web/publikaties/pdf-files/rapporten/aBridgetothefuture.pdf>

- Smit, F., Doesborgh, J., Felling, B. & Kuijk, J. van (2009). *Medezeggenschap: de wind in de zeilen. Tweede evaluatieve studie Wet medezeggenschap onderwijs*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R. & Brus, M. (2008). *Ouders en innovatief onderwijs. Ouderbetrokkenheid en -participatie op scholen met vormen van 'nieuw leren*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R. & Brus, M. (2007). *Ouders, scholen en diversiteit. Ouderbetrokkenheid en -participatie op scholen met veel en weinig achterstandsleerlingen*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R. & Meijvogel, R. (2007). *Brood en spelen. Condities voor een optimale tussenschoolse opvang*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Sperling, J., Slump, K. & Koppel, M. van de Koppel (2009). De juridische positie van de ouders in het onderwijs. *Symposiumbundel Nederlandse Vernietiging voor Onderwijsrecht 2009*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Tavecchio, L. (2011). Ouders en school. In F. Smit (red.). *De Wet van de oogst. Partnerschap ouders, school en buurt. Meesterklasbijdragen* (pp. 25-26). Nijmegen: Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen. <http://www.ru.nl/its/expertisecentrum/meesterklas/>
- Turkenburg, M. (2011). *De basis meester. Onderwijskwaliteit en basisvaardigheden*. Den Haag: SCP.
- Veugelers, W. & Kat, E., de (1998). *Opvoeden in het voortgezet onderwijs. Leerlingen, ouders en docenten over de pedagogische opdracht en de afstemming tussen gezin en school*. Assen: Van Gorcum.
- Vrieze, G. & J. van Kuijk (2011). Organiseer je beroepstrots. In: B. van Beurden & C. Dietvorst (red.). *Het komt op de leraar aan* (pp. 17- 42). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Wester, M. & Smeets, E. (2011). *Mediawijsheid in het onderwijs in 2010. Verslag van onderzoek bij leraren in het primair en voortgezet onderwijs*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Wolf, K., van der (2011). Over (dis)empowerment van ouders. In F. Smit (red.). *De Wet van de oogst. Partnerschap, ouders, school en buurt. Meesterklasbijdragen* (pp. 37-42). Nijmegen: Expertisecentrum Ouders, school en buurt, ITS, Radboud Universiteit Nijmegen. <http://www.ru.nl/its/expertisecentrum/meesterklas/>

De visie van leraren, ouders en leerlingen op de kwaliteit van het onderwijs

In de Nationale Onderwijsweek zendt de NTR op 3 oktober, 20.25 uur, Ned 2, de Avond van het Onderwijs uit.

Is er sprake van een gezagscrisis in het onderwijs? Die vraag staat centraal tijdens de Avond van het Onderwijs. De kwaliteit van ons onderwijs moet omhoog. Maar wat is kwaliteit? Daarover zijn de meningen flink verdeeld. Ouders, leerlingen, docenten en wetenschappers gaan hierover in debat. Ook minister van Onderwijs, Marja van Bijsterveldt, wordt aan de tand gevoeld.

Zie: <http://programma.ntr.nl/10095/avond-van-het-onderwijs>.

In opdracht van de NTR - in samenwerking met de Volkskrant en het Ruud de Moor Centrum - hebben het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Onderwijs Innovatie Groep (OIG) een onderzoek uitgevoerd naar kwaliteitsaspecten van het onderwijs onder leraren, ouders en leerlingen.

Thema's die in het onderzoeksrapport aan de orde komen zijn:

1. Wat is de rol van sociale en nieuwe media in het onderwijs?
 2. Wat is de visie op het gebruik van sociale en nieuwe media in het onderwijs?
 3. Hoe verlopen de contacten tussen ouders en school?
 4. Hoe is de omgang van de leraar met individuele leerlingen?
 5. Hoe is het oordeel van ouders en leerlingen over de kwaliteit van het onderwijs
- De uitkomsten van het onderzoek worden tijdens de uitzending gepresenteerd. Aan de hand van prikkelende stellingen wordt er stevig gedebatteerd.

Kijkers kunnen meepraten en stemmen via e-mail en Twitter. Verder is er aandacht voor bijzondere prestaties van leerlingen, én voor de kersverse Leraren van het Jaar. En er is muziek van een succesvolle schoolband.

ISBN 978 90 5554 426 4
NUR 840

